

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาเรื่องการจัดทำร่างแผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอยเทศบาลตำบลแม่ใจ อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 5 ส่วน คือ

1. รูปแบบการให้บริการจัดการขยะมูลฝอยเทศบาลตำบลแม่ใจ
2. สถานการณ์การจัดการขยะมูลฝอยเทศบาลตำบลแม่ใจ
3. ปัญหา อุปสรรคในการจัดการขยะมูลฝอยเทศบาลตำบลแม่ใจ
4. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำร่างแผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอย

1. รูปแบบการให้บริการจัดการขยะมูลฝอยเทศบาลตำบลแม่ใจ

1.1 การให้บริการจัดการขยะมูลฝอย

ระบบรวบรวม

ถังขยะที่เทศบาลจัดไว้ให้บริการแก่บ้านเรือนและสถานที่สำคัญต่างๆ เป็นถังพลาสติกสีฟ้า, สีขาว และสีดำขนาดความจุ 200 ลิตร เจาะรูระบายน้ำที่ก้นถัง ไม่มีฝาปิด วางบนขาตั้งที่ทำด้วยเหล็กสามารถพลิกเทขยะลงได้ จำนวนถังขยะที่เทศบาลจัดไว้ให้ รวมทั้งสิ้น 217 ถัง โดยถังขยะของเทศบาลจะวางไว้ข้างถนนพหลโยธิน อยู่ห่างจากขอบถนนประมาณ 5 เมตร ส่วนตามซอยต่างๆ จะวางไว้ชิดขอบถนน จุดที่ตั้งถังขยะแต่ละจุดห่างกันประมาณ 20-50 เมตร

การจัดเก็บ

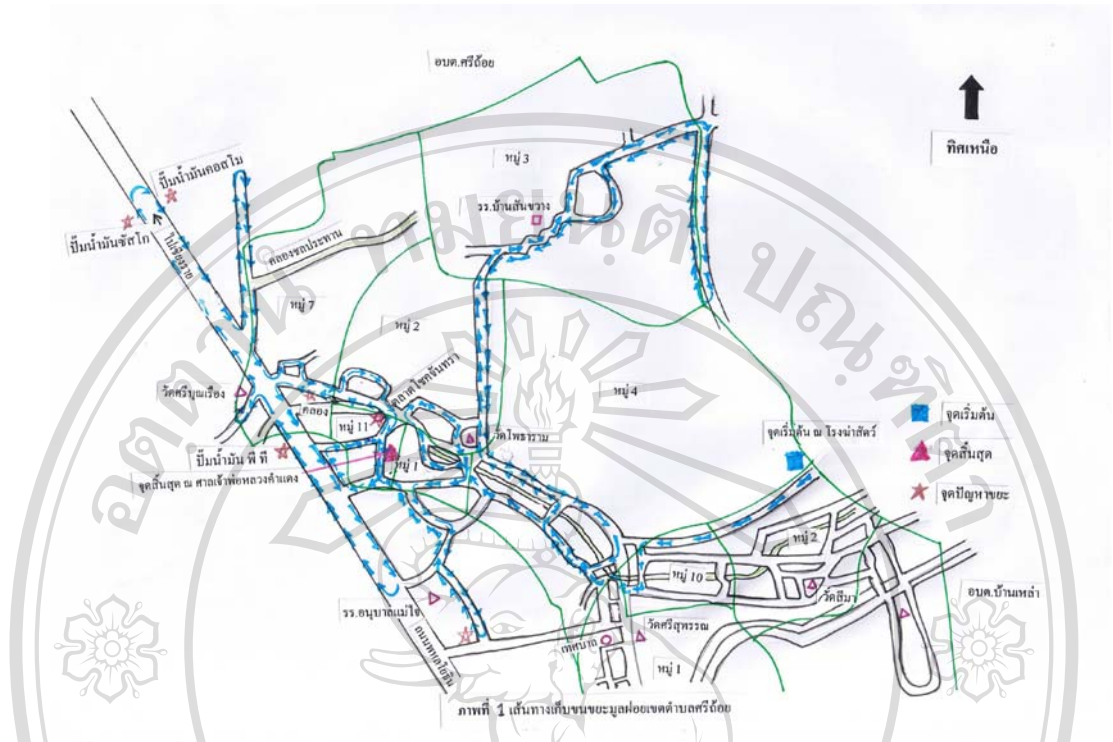
พนักงานจัดเก็บขยะเทศบาลตำบลแม่ใจเป็นลูกจ้างประจำและลูกจ้างชั่วคราวของเทศบาล โดยจัดให้ประจำรถเก็บขยะ 4 คนเป็นพนักงานขับรถ 1 คน และพนักงานเก็บขยะขึ้นรถ 3 คน การแต่งกายของพนักงานเก็บขยะ พนักงานจะสวมหมวกผ้า สวมเสื้อแขนยาว กางเกงขายาว รองเท้านิรภัยแบบพื้นเหล็ก สวมถุงมือยางสีดำและใช้ผ้าปิดจมูกทุกคน ในรถจะมีตะกร้าไม้ไผ่สำหรับใส่ขยะจากถังขยะข้างถนนแล้วยกเทใส่ในรถ และมีไม้กวาดสำหรับทำความสะอาดหลังจากขยะที่บ่อขยะแล้ว

การเก็บขยะ จะเก็บขยะ 2 รอบ รอบเช้า เวลา 06.00 - 09.00 น. เก็บบริเวณตำบลศรีถ้อย รอบบ่ายเวลา 13.00 - 16.00 น. เก็บบริเวณตำบลแม่ใจ การเก็บขยะของเทศบาลจะให้บริการจัดเก็บขยะมูลฝอยทุกวันยกเว้นวันอาทิตย์ และในวันจันทร์จะเก็บตำบลละ 2 รอบ

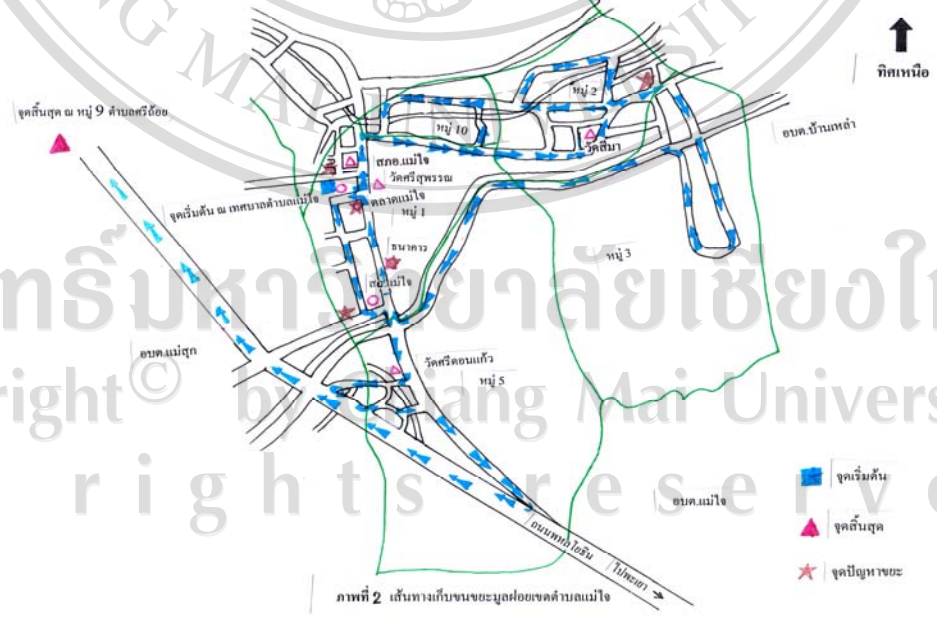
รถยนต์ที่ใช้จัดเก็บขยะเดิมมี 2 คัน ปัจจุบันชำรุด 1 คัน อยู่ระหว่างจัดซื้อคันใหม่ทดแทน ปัจจุบัน ใช้รถเก็บขนขยะเพียงคันเดียวขนาดความจุ 10 ลบ.หลา หมายเลขทะเบียน 4693 ชื่อเมื่อวันที่ 27 กันยายน 2528

การขนส่งขยะ

ขยะในเขตเทศบาลตำบลแม่ใจทั้งตำบลแม่ใจและตำบลศรีถ้อยจะถูกรวบรวมนำไปกำจัด ณ ที่ดินสำหรับกำจัดขยะของเทศบาล จำนวน 7 ไร่ ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 9 ตำบลศรีถ้อย อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา ห่างจากเขตท้องถิ่นเป็นระยะทาง 6 กิโลเมตร เส้นทางรถเก็บขยะเทศบาลตำบลแม่ใจ แบ่งได้เป็น 2 เขตด้วยกัน คือ เขตตำบลศรีถ้อย เริ่มต้นเก็บขยะตั้งแต่บริเวณ โรงฆ่าสัตว์เทศบาลตำบลแม่ใจ และวนไปตามถนนพหลโยธินและซอยต่างๆจนครบทั้งพื้นที่ มีบางเส้นทางที่ต้องวนซ้ำ เพื่อให้สามารถเก็บขยะได้ครบถ้วน จนไปถึงจุดสุดท้าย ณ ศาลเจ้าพ่อหลวงคำแดง จากนั้นจึงนำขยะไปทิ้งที่บ้านสันติสุข ส่วนเส้นทางเก็บขยะในเขตตำบลแม่ใจ เริ่มต้น ณ เทศบาลตำบลแม่ใจ ไปตามถนนสายหลักและซอยต่างๆแต่ลักษณะการเดินรถไม่มีการเดินรถซ้ำในถนนเส้นเดิมทั้งนี้เป็นเพราะว่าในเขตตำบลแม่ใจถนนและซอยต่างๆไม่กว้างมากนัก ปัญหาปริมาณขยะที่มีมากเกินไป และปัญหาขยะจากนอกพื้นที่ของทั้งตำบลศรีถ้อยและตำบลแม่ใจ ส่วนใหญ่เกิดขึ้นที่ตลาดปืมน้ำมัน และบริเวณถนนที่เป็นรอยต่อระหว่างเทศบาลกับ อบต. ที่อยู่รอบๆ ดังแสดงในภาพที่ 1 และภาพที่ 2

ภาพที่ 1 เส้นทางเก็บขยะมูลฝอยเขตตำบลศรีด้อย

ภาพที่ 2 เส้นทางเก็บขยะมูลฝอยเขตตำบลแม่ใจ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

การกำจัดขยะ

การกำจัดขยะของเทศบาลตำบลแม่ใจ เดิมใช้วิธี กองทิ้งกลางแจ้งแล้วเผาเป็นครั้งคราว ต่อมาได้ขุดหลุมดินเพื่อทิ้งขยะ ขนาดกว้าง 15 เมตร ยาว 50 เมตร ลึก 4 เมตร ใช้ได้ประมาณ 2 ปี เมื่อขยะเต็มจึงกลบด้วยดิน และขุดหลุมใหม่เมื่อเดือนเมษายน 2551 ขนาด กว้าง 21 เมตร ยาว 50 เมตร ลึก 4 เมตร ปัจจุบันใช้ที่ดินสำหรับกำจัดขยะไปแล้ว จำนวน 2 ไร่ เหลือที่ดินกำจัดขยะได้อีก จำนวน 5 ไร่ ทีมบริหารและผู้รับผิดชอบการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลแม่ใจ คาดว่า ที่ดินผืนดังกล่าว จะสามารถใช้กำจัดขยะ ได้อีกประมาณ 1-2 ปี

สภาพแวดล้อมโดยรอบพื้นที่กำจัดขยะเทศบาลตำบลแม่ใจเป็นทุ่งนาของชาวบ้านจาก หมู่บ้านอื่น คือ บ้านด่างหนอง หมู่ 3 ตำบลแม่ใจ และบ้านสันขวาง หมู่ 3 ตำบลศรีถ้อย และพื้นที่ กำจัดขยะดังกล่าวอยู่ห่างจากชุมชน คือบ้านสันติสุข หมู่ 9 ตำบลศรีถ้อย ประมาณ 1 กิโลเมตรและ อยู่ห่างจากหนองเล็งทรายประมาณ 1 กิโลเมตร เช่นกัน

สภาพปัญหาที่พบ ณ บริเวณสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลแม่ใจ พบว่า ขยะ ส่วนใหญ่เป็นขยะที่มาจากครัวเรือนในเขตเทศบาลตำบลแม่ใจ และ สถานที่ราชการ สถานศึกษา สถานพยาบาล ทั้งในและนอกเขตเทศบาล นอกจากนั้นยังมีการลักลอบนำขยะจากเขตองค์การบริหารส่วนตำบลใกล้เคียงนำมาทิ้งที่บ่อกำจัดขยะของเทศบาลตำบลแม่ใจด้วย ขยะที่นำมากำจัด ไม่มีการคัดแยกขยะก่อนนำมาทิ้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งขยะอันตรายประเภทอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ถ่านไฟฉาย หลอดไฟ สารกำจัดแมลง ทุกอย่างถูกนำมาทิ้งรวมกัน ซึ่งอาจก่อปัญหาต่อสุขภาพและ สิ่งแวดล้อมได้ในอนาคต ขยะที่พบว่าเป็นปัญหาอีกประเภทหนึ่งคือขยะประเภทที่ย่อยสลายได้ง่าย เช่น เศษอาหาร เศษผัก เปลือกผลไม้ ได้ถูกนำมาทิ้งรวมกัน และเนื่องจากว่าเทศบาลไม่ได้ไถกลบ หน้าดินทุกวัน จะไถกลบเฉพาะวันจันทร์และวันศุกร์เท่านั้น ประกอบกับขยะเหล่านี้ได้ถูก หมักหมม มาจากบ้านเรือนอยู่แล้ว ทำให้เกิดปัญหาขยะเน่าเหม็นมีแมลงวัน และหนอนแมลงวันชุกชุม ซึ่งเทศบาลได้พ่นสารอีเอ็ม และสารเคมีกำจัดแมลงเพื่อกำจัดตัวหนอนและตัวแก่แมลงวันเป็น ครั้งคราว แต่ก็ไม่สามารถกำจัดได้หมด ขยะอีกประเภทหนึ่งที่ก่อปัญหาคือขยะประเภทที่ย่อยสลาย ยาก ได้แก่ถุงพลาสติก ก่อถ่วงนม โฟม ซองบะหมี่สำเร็จรูป ถึงแม้ว่าจะผ่านขบวนการคัดแยก นำไปใช้ซ้ำในบ้านเรือน ผ่านการคัดแยกไปขายโดยพนักงานเก็บขยะเทศบาล และมีชาวบ้านมาคัด แยกขยะไปขาย ณ บริเวณบ่อกำจัดขยะ แต่ปริมาณขยะประเภทนี้ยังคงมากอยู่ และทำให้หลุมขยะที่ เทศบาลขุดไว้เต็มอย่างรวดเร็วจนคาดว่า อีกประมาณ 1-2 ปี พื้นที่ฝังกลบขยะที่ใช้อยู่ในปัจจุบันจะ ไม่สามารถรองรับขยะได้อีกต่อไป

1.2 การบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาล

จำนวนเจ้าหน้าที่และพนักงานเก็บขยะ

การจัดการขยะมูลฝอยเขตเทศบาลตำบลแม่ใจเป็นหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงของกองสาธารณสุข เทศบาลตำบลแม่ใจ ซึ่งมีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน 3 คน เป็นผู้อำนวยการกองสาธารณสุข และสิ่งแวดล้อม 1 คน เจ้าพนักงานสาธารณสุข 1 คน พนักงานธุรการ 1 คน ในส่วนของลูกจ้าง มีลูกจ้างประจำ 3 คน (ทำหน้าที่ขับรถขนส่งขยะ 2 คน และประจำโรงฆ่าสัตว์ 1 คน) ลูกจ้างชั่วคราว 7 คน ทำหน้าที่เก็บขยะประจำรถ ส่วนพนักงานกวาดถนนอีก 9 คน เป็นการจ้างเหมาบริการ

งบประมาณ

เทศบาลตำบลแม่ใจมีรายได้จากการเก็บค่าธรรมเนียมการจัดการขยะมูลฝอยจากประชาชน ปีละ ประมาณ 220,320 บาท (เก็บหลังคาเรือนละ 10 บาท ต่อเดือน) ส่วนรายจ่ายสำหรับการจัดการขยะมูลฝอยเทศบาลตำบลแม่ใจใช้งบประมาณ ตามเทศบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี หมวดเงินเดือนและค่าจ้างประจำ หมวดค่าจ้างชั่วคราว และหมวด ค่าตอบแทนใช้สอยและวัสดุ

จากการสรุปค่าใช้จ่ายในการดำเนินการด้านการจัดการขยะมูลฝอยเทศบาลตำบลแม่ใจ ปีงบประมาณ 2549 และปีงบประมาณ 2550 พบว่า ค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นประมาณ 1 แสนบาทโดยค่าใช้จ่ายที่มากที่สุดจะอยู่ในหมวดค่าจ้างพนักงานจัดการขยะมูลฝอยและค่าใช้จ่ายสำหรับน้ำมันเชื้อเพลิงและน้ำมันหล่อลื่น รายละเอียดดังตาราง

ตารางที่ 1 ค่าใช้จ่ายในการจัดการขยะมูลฝอยเทศบาลตำบลแม่ใจ ปีงบประมาณ 2549 - 2550

ลำดับ	รายการ	ค่าใช้จ่าย(บาท)	
		ปี 2549	ปี 2550
1	ค่าจ้างลูกจ้างประจำในการจัดการขยะมูลฝอย	106,920	110,400
2	เงินเพิ่มค่าจ้างลูกจ้างประจำในการจัดการขยะมูลฝอย	8,440	12,000
3	ค่าจ้างลูกจ้างชั่วคราวในการจัดการขยะมูลฝอย	557,760	582,120
4	ค่าตอบแทนในการปฏิบัติงานนอกเวลา	30,000	20,000
5	ค่าจ้างทำที่พิทขยะ รวบรวมขยะ และถุงขยะ	20,000	15,000
6	ค่าซ่อมแซมบำรุงรักษาทรัพย์สินและครุภัณฑ์	60,000	50,000
7	ค่าอบรมกลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์สิ่งแวดล้อม	100,000	50,000
8	ค่าจัดซื้อถังขยะ แข็ง ไม้กวาด	30,000	30,000
9	ค่าวัสดุ ยานพาหนะ และขนส่ง	10,000	10,000
10	ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง น้ำมันหล่อลื่น	150,000	180,000

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลำดับ	รายการ	ค่าใช้จ่าย(บาท)	
		ปี 2549	ปี 2550
11	ค่าวัสดุเครื่องแต่งกายในการกำจัดขยะ	20,000	20,000
12	ค่าวัสดุการเกษตรในการควบคุมสถานที่ทิ้งขยะมูลฝอย	10,000	-
13	เงินอุดหนุนกลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์สิ่งแวดล้อม	-	110,000
14	อุดหนุน อบต.ศรีถ้อยในการจัดการขยะมูลฝอย	-	100,000
	รวม	1,103,120	1,289,520

นโยบายและกฎระเบียบด้านการจัดการขยะมูลฝอย

เทศบาลตำบลแม่ใจมีนโยบายด้านการจัดการขยะมูลฝอยไว้ว่า “พัฒนาปรับปรุงระบบการกำจัดขยะมูลฝอย อย่างถูกวิธี และให้ความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆ ในรูปแบบสหการ” และได้มีการกำหนดกฎระเบียบด้านการจัดการขยะมูลฝอยไว้ในเทศบัญญัติเทศบาลตำบลแม่ใจ เรื่อง การกำจัดสิ่งปฏิกูลและขยะมูลฝอย พุทธศักราช 2543 โดยอาศัยอำนาจตาม พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 ซึ่งได้กำหนดข้อห้ามและระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยไว้ดังนี้

ข้อ 5 ห้ามผู้ใด ถ่าย เท ทิ้ง หรือทำสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยในที่หรือทางสาธารณะอื่นใด เป็นต้น ถนน ซอย ตรอก แม่น้ำ คลอง คู สระน้ำ บ่อน้ำ เว้นแต่ ในที่ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ เจ้าพนักงานสาธารณสุข หรือเจ้าพนักงานท้องถิ่นอนุญาตให้จัดตั้งหรือจัดตั้งไว้ให้โดยเฉพาะ

ข้อ 8 ผู้ครอบครองสถานที่ อาคาร หรือเคหะสถาน ต้องจัดให้มีที่รองรับมูลฝอยในสถานที่ อาคารหรือเคหะสถานในครอบครองของตน

ข้อ 9 ที่รองรับมูลฝอยต้องไม่รั่ว และมีฝาปิดมิดชิดกันแมลงวันและสัตว์ได้ตามแบบซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ เจ้าหน้าที่ เจ้าพนักงานสาธารณสุข หรือเจ้าพนักงานท้องถิ่นเห็นชอบ

ข้อ 10 ผู้ครอบครองสถานที่ อาคาร หรือเคหะสถาน ต้องรักษาบริเวณสถานที่ อาคาร หรือเคหะสถานในครอบครองของตนไม่ให้มีสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย หรือมีการถ่ายเทหรือทิ้งสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยในประการที่ขัดต่อสุลักษณะ

ข้อ 13 ถ้าเจ้าพนักงานท้องถิ่นเห็นว่าสถานที่หรือบริเวณใดควรทำการเก็บสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยไปทำการกำจัดให้ถูกต้องด้วยสุลักษณะอย่างยิ่ง โดยเรียกเก็บค่าธรรมเนียมเก็บขน เมื่อได้มีหนังสือแจ้งแก่ผู้ครอบครองสถานที่ อาคาร หรือเคหะสถาน ทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 15 วัน หรือเมื่อได้ปิดประกาศกำหนดบริเวณเก็บขนสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย ณ ที่เปิดเผยในบริเวณที่กำหนดไม่

น้อยกว่า 3 แห่ง เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 15 วัน นับแต่วันประกาศแล้ว ผู้ครอบครองสถานที่ อาคาร หรือเคหะสถาน ต้องให้เจ้าหน้าที่ของเจ้าพนักงานท้องถิ่น หรือบุคคลผู้ได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่นแต่ฝ่ายเดียวเท่านั้นเก็บขนสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยจากสถานที่ อาคาร หรือเคหะสถานซึ่งตนครอบครอง โดยเสียค่าธรรมเนียมเก็บขนตามอัตราที่ได้กำหนดไว้ท้ายเทศบัญญัตินี้

ข้อ 15 ห้ามผู้ซึ่งมิได้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบลแม่ใจ ทำการขน คู้ย เชื้อ หรือ ขุดมูลฝอยในที่รองรับ รถขน หรือสถานที่เทมูลฝอยใดๆของเทศบาลหรือที่ตั้งอยู่ในที่หรือทางสาธารณะ

ข้อ 17 ห้ามมิให้ผู้ใดดำเนินการรับทำการเก็บ ขน หรือกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลแม่ใจ โดยทำเป็นธุรกิจหรือโดยได้รับประโยชน์ตอบแทนด้วยการคิดค่าบริการ เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่น

2. สถานการณ์การจัดการขยะมูลฝอยและพฤติกรรมจัดการขยะในบ้านเรือนเทศบาลตำบลแม่ใจ

การจัดการขยะมูลฝอยเทศบาลตำบลแม่ใจในปัจจุบันเป็นการให้บริการแก่ประชาชนตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ในกฎหมาย ประกอบกับแรงกดดันจากกระแสการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและภาวะโลกร้อน ทำให้เทศบาลตำบลแม่ใจมีความตื่นตัวและพยายามทุกวิถีทางที่จะแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น งานศึกษาวิจัยนี้จึงขอเสนอสถานการณ์การจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลแม่ใจ ดังนี้

2.1 เส้นทางขยะมูลฝอยเทศบาลตำบลแม่ใจ

แหล่งกำเนิดขยะของเทศบาลตำบลแม่ใจที่สำคัญได้แก่ตลาด ร้านอาหาร ร้านค้า/ร้านชำ สถานที่ราชการต่างๆ ขยะจากครัวเรือนรวมทั้งขยะจากนอกพื้นที่ที่แม่ค้าและผู้เข้ามาติดต่อหรือผ่านมาในเขตเทศบาลนำมาทิ้งร่วมด้วย ขยะจากแหล่งกำเนิดถูกนำสู่ระบบการเก็บรวบรวมโดยพนักงานเทศบาล ขนส่งจากเขตเทศบาลนำไปกำจัดในพื้นที่เขตองค์การบริหารส่วนตำบลศรีถ้อย ดังแสดงในภาพที่ 3

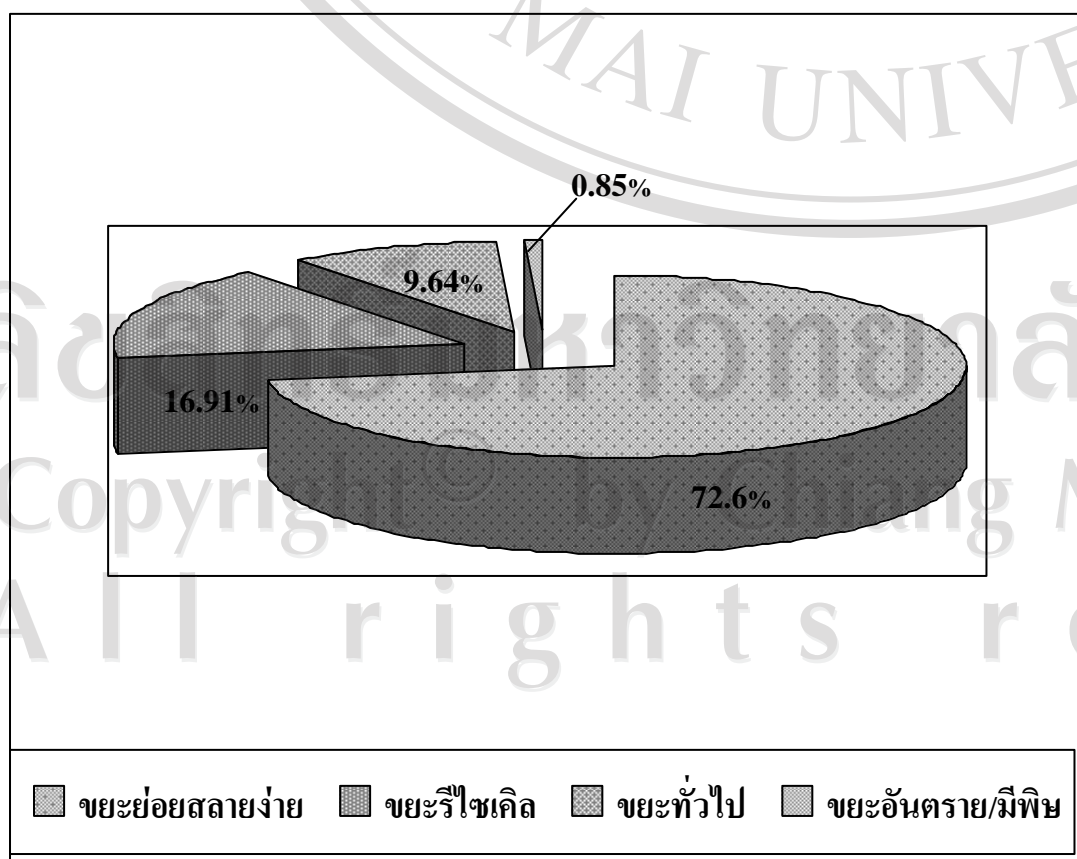
ภาพที่ 3 แสดงเส้นทางการเกิดขยะมูลฝอยเขตเทศบาลตำบลแม่ใจ

2.2 ปริมาณและองค์ประกอบขยะมูลฝอย

จากการซึ่งนำหนักขยะมูลฝอยเทศบาลตำบลแม่ใจระหว่างวันที่ 8 เมษายน -19 กรกฎาคม 2551 และการสุ่มคัดแยกองค์ประกอบขยะมูลฝอยระหว่างวันที่ 4 มิถุนายน – 8 กรกฎาคม 2551 พบว่า

1. ปริมาณขยะมูลฝอยรวมเขตพื้นที่รับผิดชอบของเทศบาล จำนวน 4,091 กิโลกรัมต่อวัน
 2. ปริมาณขยะมูลฝอยประเภทขยะทั่วไป จำนวน 394.37 กิโลกรัมต่อวัน (9.64 %)
 3. ปริมาณขยะมูลฝอยประเภทขยะย่อยสลายได้ จำนวน 2,970.07 กิโลกรัมต่อวัน (72.60 %)
 4. ปริมาณขยะมูลฝอยประเภทขยะรีไซเคิล จำนวน 691.79 กิโลกรัมต่อวัน (16.91 %)
 5. ปริมาณขยะมูลฝอยประเภทขยะมีพิษ จำนวน 34.77 กิโลกรัมต่อวัน (0.85 %)
- (รายละเอียดการเก็บตัวอย่างปริมาณและองค์ประกอบขยะมูลฝอย สามารถดูได้ที่ภาคผนวก ง)

ภาพที่ 4 แสดงองค์ประกอบของขยะเทศบาลตำบลแม่ใจจำแนกตามประเภทขยะมูลฝอย

2.3 แหล่งกำเนิดขยะมูลฝอยที่สำคัญในเขตบริการเทศบาลตำบลแม่ใจ

1. ตลาดสด 2 แห่ง
2. ร้านอาหาร 24 แห่ง
3. ร้านค้า/ร้านชำ 31 แห่ง
4. แผงลอยจำหน่ายอาหาร จำนวน 29 แผง
5. สถานที่ราชการ 6 แห่ง
6. สถานศึกษา 5 แห่ง (มัธยมนอกเขต 1 แห่ง)
7. สถานีอนามัย 1 แห่ง
8. โรงพยาบาล 1 แห่ง (นอกเขต)
9. คลินิกเอกชนและสถานพยาบาล 5 แห่ง
10. วัด 5 แห่ง
11. สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง 3 แห่ง (นอกเขต)
12. คริวเรือน 1,836 คริวเรือน

2.4 ข้อมูลทั่วไปและพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในบ้านเรือนของกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยในบ้านเรือนของกลุ่มตัวอย่างเป็นการศึกษาโดยการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณของการวิจัยครั้งนี้ โดยรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้มีหน้าที่หลักในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนเขตเทศบาลตำบลแม่ใจทั้ง 11 หมู่บ้าน โดยสัมภาษณ์ ครัวเรือนละ 1 คน รวม 330 ตัวอย่าง ผลการศึกษา พบว่า

Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

2.4.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง(n=330)	จำนวน(คน)	ร้อยละ
เพศ		
เพศชาย	124	37.6
เพศหญิง	206	62.4
อายุ		
ต่ำกว่า 20 ปี	16	4.8
21-30 ปี	11	3.3
31-40 ปี	35	10.6
41-50 ปี	99	30.0
51-60 ปี	96	29.1
60 ปีขึ้นไป	73	22.1
อายุเฉลี่ย 50.8 ปี สูงสุด 84 ปี ต่ำสุด 13 ปี, SD = 14.2		
อาชีพหลัก		
เกษตรกร	140	42.4
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	62	18.8
อื่นๆ(ไม่มีงานทำ,ผู้สูงอายุ)	47	14.2
รับจ้าง	41	12.4
รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	30	9.1
นักเรียน/นักศึกษา	10	3.0
การศึกษา		
ประถมศึกษา	182	55.2
ไม่ได้เรียนหนังสือ	57	17.3
ปริญญาตรี	29	8.8
มัธยมศึกษาตอนต้น	28	8.5
มัธยมศึกษาตอนปลาย	27	8.2
สูงกว่าปริญญาตรี	4	1.2
อนุปริญญา	3	0.9

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 Copyright © by Chiang Mai University
 All rights reserved

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง(n=330)	จำนวน(คน)	ร้อยละ
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน		
4 คน	109	33.0
3 คน	76	23.0
2 คน	67	20.3
มากกว่า 5 คน	31	9.4
5 คน	27	8.2
1 คน	20	6.1
เฉลี่ย 3.48 คน		
รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัว		
ต่ำกว่า 5,000 บาท	217	65.8
5,001-10,000 บาท	63	19.1
มากกว่า 20,000 บาท	34	10.3
10,001-15,000 บาท	11	3.3
15,001-20,000 บาท	5	1.5
ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล		
มากกว่า 15 ปี	303	91.8
6-10 ปี	12	3.6
11-15 ปี	7	2.1
1-5 ปี	6	1.8
น้อยกว่า 1 ปี	2	0.6

ผลการศึกษาจากตารางที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 62.4) อายุเฉลี่ย 50.8 ปี อายุสูงสุด 84 ปี อายุต่ำสุด 13 ปี โดยส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี (ร้อยละ 30) รองลงมา 51-60 ปี (ร้อยละ 29.1) อาชีพหลักของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร 140 คน (ร้อยละ 42.4) รองลงมาเป็นค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว 62 คน (ร้อยละ 18.8) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เรียนจบชั้นประถมศึกษาจำนวน 182 คน รองลงมาไม่ได้เรียนหนังสือจำนวน 57 คน ระดับปริญญาตรี 29 คน (ร้อยละ 55.2 ,17.3 และ 8.8 ตามลำดับ) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน เฉลี่ย 3.84 คน ส่วนใหญ่ อาศัยอยู่ 4 คน จำนวน 109 หลัง รองลงมาอาศัยอยู่

3 คน จำนวน 76 หลัง และ 2 คน จำนวน 67 หลัง (ร้อยละ 33, 23 และ 20.3 ตามลำดับ) รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัวส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 217 คน ระหว่าง 5,001-10,000 บาท จำนวน 63 คน และมากกว่า 20,000 บาท จำนวน 34 คน (ร้อยละ 65.8, 19.1 และ 10.3 ตามลำดับ) ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลมากกว่า 15 ปี จำนวน 303 คน (ร้อยละ 91.8)

ตารางที่ 3 การได้รับความรู้และข้อมูลเกี่ยวกับขยะในบ้านเรือน

การได้รับความรู้และข้อมูลเกี่ยวกับขยะในบ้านเรือน	จำนวน(คน)	ร้อยละ
เคยได้รับความรู้ข่าวสารเรื่องการจัดการขยะมูลฝอย		
เคย	237	71.8
ไม่เคย	93	28.2
แหล่งที่ได้รับความรู้ข้อมูลข่าวสารเรื่องการจัดการขยะมูลฝอย		
เสียงตามสายในหมู่บ้าน	70	29.5
โทรทัศน์	51	21.5
การประชาสัมพันธ์ของเทศบาล	37	15.6
เจ้าหน้าที่ของเทศบาล	32	13.5
เอกสารเผยแพร่	23	9.7
วิทยุ	18	7.6
อาสาพัฒนาสิ่งแวดล้อม(อพส.)	6	2.5
แหล่งที่มาของขยะในบ้าน		
ตลาดสดในหมู่บ้าน	314	95.2
ร้านค้า/ร้านชำในหมู่บ้าน	12	3.6
ห้างสรรพสินค้าในตัวจังหวัด	3	0.9
อื่นๆระบุ(บริษัทส่งของมาที่ร้านโดยตรง)	1	0.3
ปริมาณขยะต่อวัน		
น้อยกว่า 1 กิโลกรัม	109	33.0
ระหว่าง 1 – 2 กิโลกรัม	195	59.1
มากกว่า 2 กิโลกรัม	26	7.9

เฉลี่ย 1.2 กก. สูงสุด 10 กก.ต่ำสุด 0.2 กก .SD=1.2

ตารางที่ 3 (ต่อ)

การได้รับความรู้และข้อมูลเกี่ยวกับขยะในบ้านเรือน	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ประเภทขยะในบ้านเรือน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ เรียงลำดับ)		
ขยะที่มีมากอันดับ 1 คือ พลาสติก	185	56.1
ขยะที่มีมากอันดับ 2 คือ เปลือกผลไม้เศษผัก เศษอาหาร	142	43.0
ขยะที่มีมากอันดับ 3 คือ กระดาษ	175	53.0

ผลการศึกษาจากตารางที่ 3 การได้รับความรู้และข้อมูลเกี่ยวกับขยะในบ้านเรือนพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เคยได้รับความรู้ข่าวสารเรื่องการจัดการขยะมูลฝอย จำนวน 237 คน (ร้อยละ 71.8) และส่วนใหญ่ได้รับความรู้ข้อมูลข่าวสารจากเสียงตามสายในหมู่บ้านจำนวน 70 คน (ร้อยละ 29.5) จากการดูโทรทัศน์ จำนวน 51 คน (ร้อยละ 21.5) แหล่งที่มาของขยะในบ้านส่วนใหญ่ได้มาจากการซื้อของที่ตลาดสดในหมู่บ้าน จำนวน 314 คน (ร้อยละ 95.2) รองลงมาเป็นร้านค้า/ร้านชำในหมู่บ้าน จำนวน 12 คน (ร้อยละ 3.6) ปริมาณขยะต่อวันโดยเฉลี่ยประมาณ 1.2 กิโลกรัม น้อยกว่า 1 กก.จำนวน 109 คน ระหว่าง 1-2 กิโลกรัม จำนวน 195 คน และมากกว่า 2 กิโลกรัม จำนวน 26 คน (ร้อยละ 33.0 , 59.1 และ 7.9 ตามลำดับ) และเมื่อพิจารณาตามประเภทของขยะโดยให้เรียงลำดับตามน้ำหนักของขยะแต่ละประเภท พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีขยะเกิดขึ้นในครัวเรือนมากเป็นอันดับ 1 เป็นประเภทพลาสติก จำนวน 185 คน (ร้อยละ 56.1) ขยะเกิดขึ้นในครัวเรือนมากเป็นอันดับ 2 คือ เปลือกผลไม้เศษผัก เศษอาหาร จำนวน 142 คน (ร้อยละ 43) และขยะเกิดขึ้นในครัวเรือนมากเป็นอันดับ 3 คือกระดาษ จำนวน 175 คน (ร้อยละ 53)

2.4.2 การปฏิบัติในชีวิตประจำวันของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในบ้านเรือน
 ตารางที่ 4 การปฏิบัติในชีวิตประจำวันของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการนำขยะมาจากแหล่งกำเนิดขยะ
 มูลฝอย

การปฏิบัติในชีวิตประจำวันของกลุ่มตัวอย่าง	ทุกครั้งหรือ บ่อยครั้ง(ร้อยละ)	บางครั้ง (ร้อยละ)	ไม่เคยเลย (ร้อยละ)
การนำขยะมาจากแหล่งกำเนิด			
1.เมื่อจับจ่ายซื้อของจะนำตะกร้า, ถุงผ้า หรือ ภาชนะอื่นไปใส่ของ	149(45.2)	76(23.1)	105(31.8)
2.เมื่อจับจ่ายซื้อของจะไม่รับถุงพลาสติกมาก เกินความจำเป็น	102(30.9)	183(55.5)	45(13.6)
3.มักจะเลือกซื้อสินค้าแบบชนิดเดิม	239(72.4)	65(19.7)	26(7.9)
4.แนะนำสมาชิกในบ้านให้ช่วยกันลดขยะ	261(79.1)	56(17.0)	13(3.9)
5.เลือกใช้ผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรทดแทน สารเคมี	131(39.7)	81(24.5)	118(35.8)

ผลการศึกษาจากตารางที่ 4 การปฏิบัติในชีวิตประจำวันของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการนำ
 ขยะมาจากแหล่งกำเนิดขยะมูลฝอย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เมื่อจับจ่ายซื้อของจะนำตะกร้า, ถุง
 ผ้า หรือภาชนะอื่นๆ ไปใส่ของด้วยทุกครั้งหรือบ่อยครั้ง จำนวน 149 คน (ร้อยละ 45.2) เมื่อจับจ่ายซื้อ
 ของจะไม่รับถุงพลาสติกมากเกินความจำเป็นในบางครั้งจำนวน 183 คน (ร้อยละ 55.5) เลือกซื้อ
 สินค้าแบบชนิดเดิมทุกครั้งหรือบ่อยครั้งจำนวน 239 คน (ร้อยละ 72.4) แนะนำสมาชิกในบ้านให้
 ช่วยกันลดขยะทุกครั้งหรือบ่อยครั้ง จำนวน 261 คน (ร้อยละ 79.1) เลือกใช้ผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร
 ทดแทนสารเคมีทุกครั้งหรือบ่อยครั้ง จำนวน 131 คน (ร้อยละ 39.7)

กลุ่มที่นำตะกร้าหรือถุงผ้าไปด้วย บางครั้งและกลุ่มที่ไม่เคยนำไปเลยให้เหตุผลว่ามักจะลืม
 ไม่สะดวกที่จะนำตะกร้าหรือถุงผ้าไปด้วย และร้านค้า/ตลาดอยู่ใกล้บ้านและมีถุงพลาสติกใส่ของให้
 อยู่แล้ว ส่วนกลุ่มที่ไม่เคยปฏิเสธถุงพลาสติกเลยให้เหตุผลว่าเกรงใจแม่ค้าที่อุตสาหะใส่ถุงให้แล้ว
 และคิดว่าได้ถุงมามากก็จะได้นำมาใช้ประโยชน์อีกครั้ง เช่น ใส่ของหรือใส่ขยะทิ้ง ในส่วนของการ
 ใช้สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ชนิดเดิมกลุ่มที่ไม่นิยมใช้สินค้าชนิดเดิมให้เหตุผลว่าครอบครัวอยู่กันน้อย
 จึงซื้อแบบขวดเล็กๆ เมื่อหมดก็ซื้อขวดใหม่แบบชนิดเดิมเหมาะสมสำหรับบ้านที่มีคนอยู่มากและการ
 ใช้ผลิตภัณฑ์สมุนไพรทดแทนสารเคมีส่วนใหญ่เป็นการรวมกลุ่มของแม่บ้านในชุมชนจัดทำ
 ผลิตภัณฑ์สมุนไพรใช้เองในชุมชน เช่น น้ำยาล้างจาน แชมพู สบู่

ตารางที่ 5 การปฏิบัติในชีวิตประจำวันของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอย

การปฏิบัติในชีวิตประจำวันของกลุ่มตัวอย่าง	ทุกครั้งหรือ บ่อยครั้ง(ร้อยละ)	บางครั้ง (ร้อยละ)	ไม่เคยเลย (ร้อยละ)
การเก็บรวบรวมขยะมูลฝอย			
1.การกำจัดถังขยะที่ใช้ในบ้านถูกสุขลักษณะ (ไม่รั่ว ไม่ซึม มีฝาปิดมิดชิด)	276(83.6)	26(7.9)	28(8.5)
2.การกำจัดถังขยะในบ้านมีขนาดพอดีกับ ปริมาณขยะในครัวเรือน	308(93.3)	16(4.8)	6(1.8)
3.การจัดวางถังขยะจัดวางไว้บริเวณที่สะดวกต่อ การใช้งาน	315(95.5)	12(3.6)	3(0.9)
4.การทิ้งขยะของสมาชิกในบ้านจะทิ้งขยะมูล ฝอยลงถังขยะที่จัดเตรียมไว้	308(93.3)	17(5.2)	5(1.5)

ผลการศึกษาจากตารางที่ 5 การปฏิบัติในชีวิตประจำวันของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่กำจัดถังขยะที่ใช้ในบ้านถูกสุขลักษณะ จำนวน 276 คน จัดหาถังขยะในบ้านที่มีขนาดพอดีกับปริมาณขยะในครัวเรือนจำนวน 308 คน จัดวางถังขยะไว้บริเวณที่สะดวกต่อการใช้งาน จำนวน 315 คน และสมาชิกในบ้านทิ้งขยะมูลฝอยลงถังขยะที่จัดเตรียมไว้ จำนวน 308 คน (ร้อยละ 83.6 , 93.3 , 95.5 และ 93.3) ตามลำดับ ถังขยะที่ไม่ถูกสุขลักษณะที่พบจากการสังเกต คือเป็นตะกร้าพลาสติก ตะกร้าไม้ไผ่ และไม่มีฝาปิด

ตารางที่ 6 การปฏิบัติในชีวิตประจำวันของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอย

การปฏิบัติในชีวิตประจำวันของกลุ่มตัวอย่าง	ทุกครั้งหรือ บ่อยครั้ง(ร้อยละ)	บางครั้ง (ร้อยละ)	ไม่เคยเลย (ร้อยละ)
การคัดแยกขยะมูลฝอย			
1.ขยะที่เกิดขึ้นในบ้านจะแยกเป็นประเภทต่างๆ	238(72.1)	37(11.2)	55(16.7)
2.มีการแยกขยะอันตรายหรือขยะมีพิษ ออกจาก ขยะประเภทอื่นๆ	168(50.9)	47(14.2)	115(34.8)
3.มีการแยกขยะที่ขายได้ เช่น ขวดแก้ว พลาสติก กระดาษ ออกจากขยะประเภทอื่นๆ	275(83.3)	18(5.5)	37(11.2)

ผลการศึกษาจากตารางที่ 6 การปฏิบัติในชีวิตประจำวันของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะแยกขยะที่เกิดขึ้นในบ้านเป็นประเภทต่างๆ เช่น แยกเศษอาหารเศษผักไว้ทำปุ๋ยและเป็นอาหารสัตว์เลี้ยง แยกแก้ว พลาสติก กระดาษ ไร้ขาย และแยกขยะที่นำประโยชน์ไม่ได้แล้วทิ้งถังขยะเทศบาล จำนวน 238 คน (ร้อยละ 72.1)

นอกจากการแยกขยะเป็นประเภทต่างๆแล้ว พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะแยกขยะที่ขายได้ออกจากขยะประเภทอื่น จำนวน 275 คน (ร้อยละ 83.3) และแยกขยะอันตรายหรือขยะมีพิษออกจากขยะประเภทอื่นๆทุกครั้งหรือบ่อยครั้ง จำนวน 168 คน (ร้อยละ 50.9)

ในกลุ่มที่มีการแยกขยะอันตรายหรือขยะมีพิษออกจากประเภทอื่นให้ข้อมูลว่าสาเหตุที่แยกออกเพราะกลัวจะเกิดอันตรายแก่พนักงานเก็บขยะและการปนเปื้อนสิ่งแวดล้อมแต่เมื่อแยกแล้วก็ไม่รู้จะทิ้งที่ไหนจึงนำไปทิ้งที่ถังขยะของเทศบาลเหมือนเดิม และมีบางคนที่ให้ข้อมูลว่าแยกขยะอันตรายออกมาแล้วก็เก็บแยกไว้อย่างดีแต่ก็ไม่รู้ว่าจะไปกำจัดต่ออย่างไร

ตารางที่ 7 การปฏิบัติในชีวิตประจำวันของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอย

การปฏิบัติในชีวิตประจำวันของกลุ่มตัวอย่าง	ทุกครั้งหรือ	บางครั้ง	ไม่เคยเลย
	บ่อยครั้ง(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)
การกำจัดขยะมูลฝอย			
1.ขยะที่เกิดขึ้นในบ้านจะถูกรวบรวมนำไปทิ้งที่ถังขยะของเทศบาล	310(93.9)	20(6.1)	0
2.เคยนำขยะที่เกิดขึ้นในบ้านไปทิ้งในที่สาธารณะหรือแม่น้ำลำคลอง	0	0	330(100)
3.การทิ้งขยะมูลฝอยลงถังขยะของเทศบาล จะทิ้งตามวัน เวลาและสถานที่ที่เทศบาลกำหนด	296(89.7)	13(3.9)	21(6.4)

ผลการศึกษาจากตารางที่ 7 การปฏิบัติในชีวิตประจำวันของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอย พบว่าส่วนใหญ่ขยะที่เกิดขึ้นในบ้านจะถูกรวบรวมนำไปทิ้งที่ถังขยะของเทศบาลทุกครั้งหรือบ่อยครั้ง จำนวน 310 คน (ร้อยละ 93.9) และไม่พบว่ามีกลุ่มตัวอย่างเคยนำขยะที่เกิดขึ้นในบ้านไปทิ้งในที่สาธารณะหรือแม่น้ำลำคลอง การทิ้งขยะของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะทิ้งตามวัน เวลาและสถานที่ที่เทศบาลกำหนดจำนวน 296 คน (ร้อยละ 89.7)

ตารางที่ 8 การปฏิบัติในชีวิตประจำวันของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการนำขยะมูลฝอยไปใช้ประโยชน์

การปฏิบัติในชีวิตประจำวันของกลุ่มตัวอย่าง	ทุกครั้งหรือบ่อยครั้ง(ร้อยละ)	บางครั้ง(ร้อยละ)	ไม่เคยเลย(ร้อยละ)
การนำขยะมูลฝอยไปใช้ประโยชน์			
1.ขยะประเภทที่ย่อยสลายง่าย เช่นเศษผัก เปลือกผลไม้ เศษอาหารจะนำไป หมักทำปุ๋ย	98(29.7)	35(10.6)	197(59.7)
2.ขยะประเภทที่ย่อยสลายง่าย เช่นเศษผัก เปลือกผลไม้ เศษอาหารจะนำไป เป็นอาหารสัตว์	154(46.7)	41(12.4)	135(40.9)
3.ถ้าในบ้านมีกระดาดที่ใช้แล้วหนึ่งหน้า จะนำมาใช้ประโยชน์ในหน้าที่เหลือ	170(51.5)	142(43.0)	18(5.5)
4.ถุงพลาสติกที่ใช้แล้วแต่ยังสภาพดีอยู่จะนำมาใช้ซ้ำอีกครั้ง	256(77.6)	64(19.4)	10(3.0)
5.สิ่งของเครื่องใช้ เช่น เครื่องเรือนเก่า เสื้อผ้าเก่า จะนำมาซ่อมแซม คัดแปลง ให้ใช้ประโยชน์ได้อีก	229(69.4)	89(27.0)	12(3.6)

ผลการศึกษาจากตารางที่ 8 การปฏิบัติในชีวิตประจำวันของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการนำขยะมูลฝอยไปใช้ประโยชน์ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยนำขยะประเภทที่ย่อยสลายง่าย เช่น เศษผัก เปลือกผลไม้ เศษอาหารไปหมักทำปุ๋ยเลย จำนวน 197 คน (ร้อยละ 59.7) นอกจากนี้จะมีการนำขยะประเภทที่ย่อยสลายง่ายไปหมักทำปุ๋ยแล้วกลุ่มตัวอย่างบางคนยังนำขยะประเภทที่ย่อยสลายง่ายไปเป็นอาหารสัตว์ เช่น ไข่เลี้ยงไก่ เลี้ยงหมู เลี้ยงปลา เป็นต้น โดยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ นำขยะประเภทที่ย่อยสลายง่ายไปเป็นอาหารสัตว์ทุกครั้งหรือบ่อยครั้ง จำนวน 154 คน (ร้อยละ 46.7)

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ถ้าในบ้านมีกระดาดที่ใช้แล้วหนึ่งหน้า จะนำมาใช้ประโยชน์ในหน้าที่เหลือทุกครั้งหรือบ่อยครั้ง จำนวน 170 คน (ร้อยละ 51.5) การใช้ประโยชน์จากขยะประเภทถุงพลาสติก พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะนำถุงพลาสติกที่ใช้แล้วแต่ยังสภาพดีอยู่มาใช้ซ้ำทุกครั้งหรือบ่อยครั้ง จำนวน 256 คน (ร้อยละ 77.6)

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ จะมีการคัดแปลง ซ่อมแซม สิ่งของเครื่องใช้ในบ้าน เช่น เครื่องเรือนเก่า เสื้อผ้าเก่า ให้สามารถใช้งานได้ใหม่อีก จำนวน 229 คน(ร้อยละ 69.4)

2.4.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลแม่ใจ

ตารางที่ 9 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลแม่ใจ

ความคิดเห็น	เห็นด้วย (ร้อยละ)	ไม่เห็นด้วย (ร้อยละ)	ไม่เห็นด้วย (ร้อยละ)
1.การคัดแยกขยะในครัวเรือนเพื่อนำไปขายหรือใช้ประโยชน์จะช่วยทำให้ปริมาณขยะที่เทศบาลต้องนำไปกำจัดลดลง	321(97.3)	9(2.7)	0
2.เทศบาลควรมีการณรงค์และประชาสัมพันธ์เรื่องการจัดการขยะมูลฝอยให้มากขึ้น	314(95.2)	15(4.5)	1(0.3)
3.เทศบาลควรจัดเก็บขยะโดยแยกเป็นประเภทต่างๆ	307(93.0)	22(6.7)	1(0.3)
4.การจัดการขยะมูลฝอยเป็นหน้าที่ของทุกคนไม่เฉพาะแต่เทศบาลเท่านั้น	306(92.7)	23(7.0)	1(0.3)
5.การคัดแยกขยะต้องเริ่มตั้งแต่ในครัวเรือน	306(92.7)	24(7.3)	0
6.การจัดเก็บขยะของเทศบาลจัดเก็บในเวลาที่เหมาะสม	304(92.1)	24(7.3)	2(0.6)
7.การมีส่วนร่วมของประชาชนจะช่วยให้การจัดการขยะของเทศบาลประสบความสำเร็จ	300(90.9)	30(9.1)	0
8.เทศบาลควรมีกฎระเบียบเพื่อควบคุมไม่ให้มีการทิ้งขยะในที่สาธารณะ	300(90.9)	29(8.8)	1(0.3)
9.ถังขยะที่เทศบาลจัดไว้ให้ในปัจจุบันจัดวางไว้ในบริเวณที่เหมาะสม	297(90.0)	27(8.2)	6(1.8)
10.พนักงานจัดเก็บขยะให้บริการด้วยความเป็นมิตร สุภาพเรียบร้อย	285(86.4)	43(13.0)	2(0.6)
11.ถังขยะที่เทศบาลจัดไว้ให้ในปัจจุบันมีจำนวนเพียงพอ	279(84.5)	32(9.7)	19(5.8)
12.การจัดเก็บขยะของเทศบาลจัดเก็บได้หมดไม่เหลือขยะตกค้าง	269(81.5)	52(15.8)	9(2.7)

ผลการศึกษาจากตารางที่ 9 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลแม่ใจในปัจจุบัน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มากกว่าร้อยละ 80 เห็นด้วยกับการให้บริการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลแม่ใจในปัจจุบัน โดยกลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยมากที่สุดในเรื่องการคัดแยกขยะในครัวเรือนเพื่อนำไปขายหรือใช้ประโยชน์ จะช่วยให้ปริมาณขยะที่เทศบาลต้องนำไปกำจัดลดลง จำนวน 321 คน (ร้อยละ 97.3) รองลงมาได้แก่ เทศบาลควรมีการรณรงค์ประชาสัมพันธ์เรื่องการจัดการขยะมูลฝอยให้มากขึ้น จำนวน 314 คน (ร้อยละ 95.2) และเทศบาลควรจัดเก็บขยะโดยแยกเป็นประเภทต่างๆ จำนวน 307 คน (ร้อยละ 93) ส่วนความคิดเห็นที่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยน้อยที่สุดคือ การจัดเก็บขยะของเทศบาลจัดเก็บได้หมดไม่เหลือขยะตกค้าง จำนวน 269 คน ร้อยละ (81.5)

3. ปัญหา อุปสรรคในการจัดการขยะมูลฝอยเทศบาลตำบลแม่ใจ

จากการสัมภาษณ์นายกเทศมนตรีตำบลแม่ใจ ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม พนักงานเก็บขยะเทศบาลตำบลแม่ใจ พบว่า ปัญหาอุปสรรคในการจัดการขยะมูลฝอยเทศบาลตำบลแม่ใจ ประกอบด้วยปัญหาใหญ่ๆ 3 ด้าน ดังนี้

3.1 ปัญหาด้านบุคลากร

พบว่าบุคลากรที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลแม่ใจ มีหลายระดับ ประกอบด้วยข้าราชการ ลูกจ้างประจำ ลูกจ้างชั่วคราว และลูกจ้างที่รับเหมาเป็นงานๆ ไป ทำให้เกิดความแตกต่างกันด้านความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดการขยะมูลฝอย โดยสามารถแบ่งได้เป็น ในกลุ่มผู้บริหารเทศบาล สภาเทศบาล และข้าราชการผู้มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง มีความรู้ความเข้าใจและตระหนักถึงปัญหาขยะมูลฝอย เป็นอย่างดี แต่เจ้าหน้าที่กองสาธารณสุขที่เป็นข้าราชการมีเพียง 3 คนเท่านั้นจึงทำให้งานค่อนข้างหนัก เพราะงานเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยเป็นเรื่องใหญ่ เป็นการปรับเปลี่ยนด้านพฤติกรรม ต้องใช้เวลาและการประสานงานที่เข้มข้น ต่อเนื่อง ในส่วนของบุคลากรกลุ่มอื่นๆ ในเทศบาลยังคงปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายเป็นงานๆ ไปยังอยู่ในตำแหน่งงานที่ไม่ลงตัว และทำงานไม่เต็มศักยภาพ

บุคลากรอีกกลุ่มหนึ่งที่เทศบาลตำบลแม่ใจให้ความสำคัญได้แก่ ประชาชนทั่วไป ส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน ยังคงทิ้งขยะโดยมอบให้เป็นภาระแก่เทศบาลเพียงอย่างเดียว ประกอบกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันทำให้ทุกคนต้องเร่งรีบทำมาหากินทำให้ไม่มีเวลามาร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่ทางเทศบาลจัดขึ้น ทำให้กลุ่มนี้ยังไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร ประกอบกับการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนเป็นเรื่องที่ต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

จึงต้องใช้เวลาในการให้ความรู้ความเข้าใจ จนเกิดความตระหนัก และเกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในที่สุด

บุคลากรอีกกลุ่มหนึ่งที่สำคัญได้แก่ บุคลากรในเครือข่ายที่ทำให้เกิดปัญหาขยะมูลฝอย ได้แก่ บุคลากรในสถานที่ราชการ องค์กรต่างๆ โรงเรียน วัด องค์กรบริหารส่วนตำบลใกล้เคียง ส่วนใหญ่ยังไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมและรับรู้ปัญหาเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาล และยังไม่มียุทธศาสตร์ที่มีการรณรงค์ลดขยะและแก้ปัญหาขยะมูลฝอยร่วมกับเทศบาลอย่างจริงจัง

3.2 ปัญหาด้านงบประมาณ

งบประมาณสำหรับการจัดการขยะมูลฝอยเทศบาลตำบลแม่ใจ ใช้งบประมาณจากงบประมาณรายจ่ายทั่วไปในแต่ละปีงบประมาณ และรายได้จากการเก็บค่าธรรมเนียมการจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือนละ 10 บาทต่อเดือน เท่านั้น ซึ่งเมื่อเทียบสัดส่วนกับงบประมาณด้านอื่นๆ งบประมาณส่วนนี้ใช้ค่อนข้างมากและมีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปี โดยส่วนใหญ่งบประมาณสิ้นเปลืองไปกับ การจ้างบุคลากรในการทำความสะอาด การจัดซื้อ บำรุงรักษาวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ และที่สำคัญขณะนี้พื้นที่ในการกำจัดขยะมูลฝอยกำลังจะไม่สามารถรองรับขยะได้อีกต่อไปในระยะเวลาดังกล่าว และหากจะซื้อที่ดินแห่งใหม่ต้องใช้งบประมาณค่อนข้างสูง สภาเทศบาลจึงยังไม่เห็นชอบที่จะให้จัดหาที่ดินผืนใหม่เพราะงบประมาณของเทศบาลมีจำกัดเกรงว่าหากใช้ไปในการจัดซื้อที่ดินเพื่อกำจัดขยะก็จะไม่มีงบประมาณสำหรับทำกิจกรรมด้านอื่นๆ

3.3 ปัญหาด้านการบริหารจัดการ

การบริหารจัดการขยะมูลฝอยเทศบาลตำบลแม่ใจในปัจจุบันมีการจัดทำแผนงานรองรับทั้งแผนระยะสั้นระยะยาว โดยกำหนดในเทศบัญญัติรายจ่ายประจำปี โดยกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมเป็นผู้จัดทำแผนร่วมกับเจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน แต่กระบวนการจัดทำแผนยังคงเป็นแผนที่ยังไม่ชัดเจน ขาดความต่อเนื่องและขาดกระบวนการมีส่วนร่วมจากประชาชน ยังไม่มีระบบ การติดตามประเมินผลที่ชัดเจน บางแผนที่ได้บรรจุเข้าในวาระแล้วก็ยังไม่ได้นำมาดำเนินการให้เป็นรูปธรรม การจัดการปัญหาขยะมูลฝอยเทศบาลตำบลแม่ใจในปัจจุบันจึงยังคงเป็นการจัดทำแผนแก้ไขปัญหาโดยเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ การประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนยังคงเป็นความตระหนักส่วนตัวของผู้บริการและเจ้าหน้าที่ในกองสาธารณสุขฯ ที่ให้ความสำคัญและประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนในทุกโอกาส

แต่อย่างไรก็ตามในส่วนของผู้บริหารเทศบาลได้มีนโยบายรองรับในเรื่องการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยในระยะยาว โดยเน้นการส่งเสริมให้ความรู้และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในกลุ่มเยาวชน

บูรณาการกับแผนงานและกิจกรรมอื่นๆ สร้างเป็นศูนย์การเรียนรู้ และจัดแบ่งงบประมาณออกเป็น 3 ส่วนเพื่อให้เกิดกิจกรรมรองรับที่ชัดเจน ได้แก่

งบประมาณส่วนที่ 1 ใช้สำหรับการบริหารจัดการเพื่อลดขยะและนำขยะไปใช้ประโยชน์ในระดับครัวเรือน โดยชุมชนเป็นผู้บริหารงบประมาณเอง

งบประมาณส่วนที่ 2 ใช้สำหรับการบริหารจัดการเรื่องการจัดเก็บให้มีประสิทธิภาพ และประหยัด

งบประมาณส่วนที่ 3 ใช้สำหรับการกำจัดหรือทำลายขยะมูลฝอยที่ถูกสุขลักษณะ ไม่ก่อมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม

4. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำร่างแผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอย

การศึกษามีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำร่างแผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอย โดยประยุกต์ใช้ เทคนิค A-I-C (Appreciation Influence Control) ในการระดมการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholders) ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research หรือ PAR) (ชอบ เข้มกถัด และ โกวิทย์ พวงงาม, 2547) ดังนี้

ระยะก่อนทำวิจัย (Pre - Research Phase) หรือขั้นตอนการเตรียมชุมชน

ในระยะก่อนทำวิจัยนี้ ผู้ศึกษาได้ประสานงาน กับผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลตำบลแม่ใจ ซึ่งเดิมเคยเป็นเจ้าหน้าที่สาธารณสุขและเคยทำงานร่วมกับผู้ศึกษามาก่อน ประกอบกับผู้ศึกษามักจะได้รับเชิญให้มาเป็นวิทยากรเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมและขยะมูลฝอยให้แก่เทศบาลตำบลแม่ใจอยู่เสมอ อีกทั้งผู้ศึกษาเป็นคนในพื้นที่ รู้จักคนในพื้นที่ค่อนข้างมาก จึงทำให้การประสานงานเป็นไปด้วยความราบรื่น ประกอบกับเทศบาลได้มีโครงการรองรับเรื่อง การจัดการขยะมูลฝอย ปีงบประมาณ 2551 อยู่แล้ว ได้แก่โครงการ “พัฒนารูปแบบการจัดการขยะมูลฝอย ปีงบประมาณ 2551 เขตเทศบาลตำบลแม่ใจ อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา” โดยใช้งบประมาณจากเทศบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี 2551 หมวด ค่าตอบแทนใช้สอย เป็นเงินทั้งสิ้น 100,000 บาท(หนึ่งแสนบาทถ้วน)และกิจกรรมในโครงการดังกล่าวหลายกิจกรรมมีความสอดคล้องกับงานวิจัยพอดี เช่น การประชุมเสวนาผู้บริหารเทศบาล สมาชิกสภาเทศบาล แกนนำชุมชน ผู้นำหมู่บ้าน การจัดสัมมนาและศึกษาดูงานการจัดการขยะมูลฝอย ผู้วิจัยจึงได้หารือและ ทำแผนการปฏิบัติงานร่วมกันกับเทศบาลโดยบูรณาการงานวิจัยและโครงการของเทศบาลเข้าด้วยกัน จากนั้นผู้ศึกษาได้มีโอกาสนำเสนอ โครงร่างวิจัย และชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยแก่ที่ประชุมสภา

เทศบาล เมื่อวันที่ 23 เมษายน 2551 ซึ่งที่ประชุมได้ให้ความร่วมมือและเสนอข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยค่อนข้างมาก

จากนั้น ผู้ศึกษา จึงเริ่มทำการสำรวจและศึกษาบริบทและข้อมูลต่างๆ ของเทศบาลทั้งจากเอกสารสรุปผลการดำเนินงาน แผนระยะ 5 ปี แผนระยะ 3 ปี เทศบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี 2551 ทะเบียนผู้ประกอบการต่างๆ ในเขตเทศบาล และจากการสอบถามเจ้าหน้าที่กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม จากกองอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง และได้รวบรวมข้อมูลไว้ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ นอกจากนี้ยังได้มีการสำรวจข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนของปริมาณขยะที่เกิดขึ้นในเขตเทศบาล โดยเทศบาลจะทำการชั่งน้ำหนักขยะตั้งแต่วันที่ 8 เมษายน - 5 กรกฎาคม 2551 นอกจากการศึกษาชุมชนในเขตเทศบาลแล้ว งานวิจัยครั้งนี้ยังมีเครือข่ายการทำงานอีก 1 องค์กรที่สำคัญคือ องค์การบริหารส่วนตำบลศรีถ้อย ซึ่งเป็น อบต. ที่อยู่ติดกับเทศบาลตำบลแม่ใจและสถานที่กำจัดขยะของเทศบาลที่ตั้งอยู่ในพื้นที่รับผิดชอบของ อบต. ศรีถ้อยด้วย ในปีงบประมาณ 2551 เทศบาลตำบลแม่ใจได้จัดงบประมาณอุดหนุนแก่ อบต. ศรีถ้อย 100,000 บาท ซึ่งงบประมาณส่วนหนึ่ง อบต. ศรีถ้อยได้จ้างชาวบ้านให้ช่วยกันคัดแยกองค์ประกอบขยะจากเทศบาลตำบลแม่ใจ ระหว่างวันที่ 4 มิถุนายน - 8 กรกฎาคม 2551 ซึ่งได้นำข้อมูลผลการคัดแยกองค์ประกอบขยะดังกล่าวมาใช้ในงานวิจัยนี้ด้วย

ในขั้นตอนการเตรียมชุมชนนี้ ผู้ศึกษาได้ร่วมกับเทศบาลพิจารณาคัดเลือกชุมชนและกลุ่มเป้าหมายที่จะเข้าร่วมในงานวิจัย จึงได้ตกลงว่าจะดำเนินการในทุกหมู่บ้านเขตเทศบาลตำบลแม่ใจซึ่งมีทั้งสิ้น 11 หมู่บ้าน (ตำบลแม่ใจ 5 หมู่บ้าน, ตำบลศรีถ้อย 6 หมู่บ้าน) และกลุ่มเป้าหมายที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมการจัดทำร่างแผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอย ประกอบด้วย สมาชิกสภาเทศบาลตำบลแม่ใจ ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่และลูกจ้างกองสาธารณสุขเทศบาลตำบลแม่ใจ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตัวแทนผู้รับผิดชอบการจัดการขยะในครัวเรือน และตัวแทนนักวิชาการหรือข้าราชการในหมู่บ้าน ให้มาร่วมคิด ร่วมหารือและร่วมพลังในเชิงสร้างสรรค์ เพื่อจัดทำร่างแผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอยเทศบาลตำบลแม่ใจ โดยประยุกต์ใช้เทคนิค A-I-C (Appreciation Influence Control) ในการระดมการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholders) ดังกล่าว

จากนั้นผู้วิจัยได้มีการเตรียมคนและเตรียมความพร้อมเครือข่าย โดยระดมความร่วมมือจากบุคคล 3 ฝ่าย ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

1. ชาวบ้าน ที่เป็นตัวแทนของชุมชน ได้แก่ สมาชิกสภาเทศบาล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อสม. ซึ่งบุคคลกลุ่มนี้เป็นบุคคลที่ค่อนข้างมีความรู้และมีการติดต่อประสานงานกับเทศบาลและชาวบ้านอยู่เสมอ รวมทั้งเป็นผู้รู้ถึงทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน ทั้งทรัพยากรทางธรรมชาติและทรัพยากร

มนุษย์ที่เป็นแหล่งรวมของภูมิปัญญาชาวบ้านและเป็นต้นทุนทางสังคมภายในชุมชนที่มีอยู่และสามารถนำออกมาพัฒนาก่อให้เกิดประโยชน์กับชุมชนได้ ในกลุ่มนี้ได้มีการนำไปศึกษาดูงานการจัดการขยะมูลฝอยที่เทศบาลตำบลฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ในวันที่ 27 พฤษภาคม 2551 และจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยแก่กลุ่มนี้เพื่อให้เป็นเครือข่ายความร่วมมือในชุมชน ในวันที่ 28 และ 29 พฤษภาคม 2551

2. นักวิจัย ได้แก่ผู้ศึกษาเองที่ได้ศึกษาข้อมูลความรู้ เกี่ยวกับงานวิจัยที่ศึกษาให้มากที่สุด รวมทั้งศึกษาระเบียบวิจัยเพื่อให้งานวิจัยถูกต้องตามหลักวิชาการ สามารถนำไปใช้ประโยชน์และอ้างอิงได้

3. นักพัฒนา (Change Agent/Catalyst) นักพัฒนาที่ร่วมในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ประสานขอความร่วมมือจากข้าราชการหลายหน่วยงาน ได้แก่ เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลแม่ใจ ครูจากโรงเรียนแม่ใจวิทยาคม นักวิชาการสาธารณสุขจากโรงพยาบาลแม่ใจและสถานีอนามัยตำบลแม่ใจ เจ้าหน้าที่จาก อบต.ศรีถ้อย เจ้าหน้าที่จากเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเวียงลอ ซึ่งนักพัฒนาเหล่านี้มีส่วนสำคัญในการวิจัย เพราะเป็นผู้ทำงานใกล้ชิดกับชุมชน และเป็นผู้มีประสบการณ์ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยเทคนิค A-I-C

ระยะของการทำวิจัย (Research Phase)

ในขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย(Stakeholders) ในการจัดทำแผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอยโดยการประยุกต์ใช้เทคนิค A-I-C ซึ่งผู้วิจัยได้ประสานงานร่วมกับเทศบาลตำบลแม่ใจจัดทีมวิทยากรกระบวนการขึ้น 1 ทีม ประกอบด้วย ผู้ศึกษาและนักพัฒนาที่ได้กล่าวถึงก่อนหน้านี้ รวมทั้งสิ้น 10 คน ซึ่งได้มีการนำทีมวิทยากรกระบวนการร่วมรับฟังการบรรยายและแลกเปลี่ยนประสบการณ์การใช้เทคนิค A-I-C กับคุณสุภัทรา ชูประดิษฐ์ นักศึกษาปริญญาเอกสาขาการวิจัยและพัฒนาการศึกษา แขนงวิชาการวิจัยและพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และเป็นผู้ทำวิทยานิพนธ์ ศึกษาระดับมหาบัณฑิตเรื่อง การใช้เทคนิค เอไอซี ในการแก้ปัญหาให้นักเรียนคิดเกมคอมพิวเตอร์ออนไลน์ในโรงเรียนปลื้มวิทยาคม อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ในวันที่ 15 พฤษภาคม 2551 ณ สโมสรนักศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จากนั้นจึงได้มีการประชุมทีมวิทยากรกระบวนการและจัดทำตารางการประชุมเชิงปฏิบัติการจัดทำแผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอย โดยการประยุกต์ใช้เทคนิค A-I-C หลังจากจัดทำตารางการประชุมเชิงปฏิบัติการแล้ว ได้มีการแบ่งงานและมอบหมาย ภารกิจในทีมงานตามความรู้ความสามารถ และได้ทดลองจัดกิจกรรมในกลุ่มตัวแทน

85

ชุมชนเมื่อวันที่ 28 และ 29 พฤษภาคม 2551 จากนั้นได้แก้ไขปรับปรุงเนื้อหา เวลา และขั้นตอน เพื่อให้มีความเหมาะสมมากที่สุด (ดูรายละเอียดตารางการประชุมได้ในภาคผนวก ค)

เมื่อมีความพร้อมเรื่องการจัดกิจกรรมและวิทยากรแล้ว ผู้ศึกษาจึงได้ประสานงานกับทีมงานจากเทศบาลเพื่อกำหนดวัน เวลา สถานที่ จัดกิจกรรม และกลุ่มเป้าหมายให้ครอบคลุมผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม และได้กำหนดวันที่จัดกิจกรรมเป็นวันที่ 7 และ 8 สิงหาคม 2551 ณ หอประชุมวัดโพธาราม โดยกำหนดให้วันแรก เป็นการจัดกิจกรรมในหมู่บ้านเขตตำบลแม่ใจ และวันที่สองเป็นการจัดกิจกรรมในหมู่บ้านเขตตำบลศรีถ้อย ผลการประสานงานกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมกิจกรรม พบว่า มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมทั้งสองวัน ดังนี้

- ผู้ใหญ่บ้านหรือผู้แทน 13 คน
- เจ้าหน้าที่และลูกจ้างกองสาธารณสุขเทศบาลตำบลแม่ใจ 4
- อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน 25 คน
- ตัวแทนผู้รับผิดชอบการจัดการขยะในครัวเรือน 75 คน
- ตัวแทนเยาวชน 3 คน
- ข้าราชการและข้าราชการบำนาญ 5 คน

การดำเนินกิจกรรมดังกล่าวเริ่มต้นด้วยการลงทะเบียนผู้เข้าร่วมประชุมตามกลุ่มเป้าหมายของแต่ละหมู่บ้านเพื่อให้ทราบว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมของแต่ละหมู่บ้านมีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียครบถ้วนหรือไม่ ผู้ร่วมประชุมทยอยมาลงทะเบียนตั้งแต่เวลา 08.30 น. ส่วนใหญ่มีความกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมกิจกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มผู้จัดการขยะในครัวเรือนและกลุ่มข้าราชการบำนาญ ซึ่งไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลมาก่อน

“วันนี้มากับพ่อหลวง จะมาต่อเลยว่าเป็นยะจะไคกัน จี้หญาบ้านเฮามันนั้กแต่ก๊ะ”
(วันนี้มากับผู้ใหญ่บ้าน จะมาต่อว่าเขาทำอะไรกัน ขยะในบ้านเรามีมากจริงหรือเปล่า)

“อสม.เล่าอื้อฟังว่ามีรูปขยะบ้านเฮาหื้อพ่อตาย น้ากลัวขนาดก๊ะ”
(อสม.เล่าให้ฟังว่าจะมีรูปขยะในชุมชนให้ดูด้วย เห็นว่าน่ากลัวมาก)

“เฮาอยู่บ้านที่อยู่บ่ตาย วันนีมาประชุมเผื่อจะได้มีอะหยังช่วยเหลือบ้านเฮาฟ่อง”
(อยู่บ้านที่อยู่เฉยๆ วันนีมาประชุมเผื่อจะมีอะไรช่วยเหลือชุมชนได้บ้าง)

ในกลุ่มผู้นำชุมชนและ อสม. ซึ่งได้เข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลแม่ใจมาแล้วหลายกิจกรรม หลายคนมาพูดคุยกับผู้วิจัยและเจ้าหน้าที่จากเทศบาลว่ามีการประชุมชนกันหลายงานและที่นำคนในชุมชนมาร่วมกิจกรรมน้อยเพราะเป็นช่วงฤดูทำนา

“ ช่วงนี้ฝนตก เป็นชะนากัน คนเลยมาได้น้อยไปหน่อย ถ้าเป็นปายเดือนสิงหา คนเปื้อนเลื้ออะ” (ช่วงนี้ฝนตก ส่วนใหญ่จะไปทำนาจึงมีคนมาน้อยถ้าเป็นช่วงปลายเดือนสิงหาคมคนจะมาร่วมประชุมมากกว่านี้)

“ วันนี้ประชุมจนกันหลายงาน แบ่งกันไป ผู้ช่วยไปปุ่น ผมมาเพ้”
(วันนี้มีประชุมหลายงาน จึงแบ่งกันไปประชุมผมจึงมาประชุมที่นี่และให้ผู้ช่วยไปประชุมงานอื่นแทน)

เมื่อทุกคนลงทะเลียมพร้อมแล้วจึงได้เริ่มพิธีเปิด ในเวลา 09.10 น. โดย นายสุรเกียรติ เพชรประดับ นายกเทศมนตรีตำบลแม่ใจ เป็นประธานในการเปิด ซึ่งได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ความเป็นมาของการจัดกิจกรรม และนโยบายด้านการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลแม่ใจ ให้ผู้ร่วมกิจกรรม ทราบว่าเทศบาลเห็นความสำคัญและเป็นเรื่องที่คุณต้องมาช่วยกันแก้ไขปัญหาร่วมกันอย่างเป็นระบบระเบียบวิเคราะห์หาคำตอบของปัญหาที่แท้จริง ต่อมาพิธีกรได้แนะนำทีมวิทยากรกระบวนการให้ผู้ร่วมกิจกรรมได้รู้จัก และผ่อนคลายด้วยการออกกำลังกายยืดเหยียดกล้ามเนื้อ 16 ท่า เล่นเกม เล่นิทานตลก สั้นๆ ประมาณ 10 นาที เมื่อเห็นว่าทุกคนในที่ประชุมมีความพร้อม วิทยากรจึงนำเข้าสู่กระบวนการประชุมเชิงปฏิบัติการจัดทำร่างแผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอยโดยใช้เทคนิค A-I-C ซึ่งผลการศึกษา ขอนำเสนอและอธิบายตามลำดับขั้นตอนของเทคนิค A-I-C 6 ขั้นตอน ดังนี้

ประชุมปฏิบัติการ 1 สถานการณ์ปัญหาขยะมูลฝอยเขตเทศบาลตำบลแม่ใจปัจจุบัน (A1)

ในขั้นตอนนี้เป็นการนำเสนอภาพสถานการณ์ปัญหาขยะมูลฝอยเทศบาลตำบลแม่ใจ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทราบสถานการณ์และสร้างความตระหนักเกี่ยวกับปัญหาขยะมูลฝอย ด้วยการฉายวิดีโอที่สนเรื่องสถานการณ์ปัญหาขยะมูลฝอยเทศบาลตำบลแม่ใจในปัจจุบัน ที่จัดทำโดยทีมงานกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม ผู้ศึกษาสังเกตเห็นผู้ร่วมกิจกรรมดูวิดีโอด้วยความสนใจ มีการพูดคุยกันถึงเรื่องขยะว่า

“ บ่อเกยหันคำเตื่อว่าบ้านเฮาขยะมันมีนั้กจะอี่”

(ไม่เคยเห็นมาก่อนเลยว่าขยะบ้านเราจะมีมากมายขนาดนี้)

“ เอ็นคุณอยู่ใกล้บ่อขยะ ทำจะเหม็นเนาะ แมงงนกะทำจะนั้กนั้ก”

(สงสารคนที่อาศัยอยู่ใกล้บ่อขยะ คงจะเหม็นและแมลงวันคงจะเยอะมาก)

“ ผ่อเลาะ มันยังมาเหลือแต่ถุงพลาสติกกับกล่องโฟม มันบ่อย่อยเลาะ”

(ดูสิ ทำไมมันเหลือแต่ถุงพลาสติกกับกล่องโฟม มันไม่ย่อยใช้มั้ย)

“ แหมน้อยบ่อมันกะเต็มกะกำ แล้วจะไปข้างดีไหนเหม”

(อีกหน่อยขะก็คงจะเต็มบ่อแล้วเราจะเอาขะไปทิ้งที่ไหนกันอีก)

จากนั้นผู้ศึกษาได้นำเสนอผลการสำรวจข้อมูลเชิงปริมาณให้ผู้ร่วมกิจกรรมได้รับทราบ ได้แก่ ปริมาณขยะในแต่ละวัน การสุมคัดแยกองค์ประกอบขยะ ผลการสำรวจความคิดเห็นและพฤติกรรมการจัดการขยะในครัวเรือน ผู้ร่วมกิจกรรมให้ความสนใจมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำเสนอองค์ประกอบของขยะ 4 ประเภท เป็นเปอร์เซ็นต์ ที่แสดงให้เห็นว่าหากมีการคัดแยกขยะและร่วมมือกันลดขยะตั้งแต่ในครัวเรือนปริมาณขยะที่เทศบาลต้องนำไปกำจัดจริงๆจะเหลือเพียงเล็กน้อยเท่านั้น หลังจากที่คุณศึกษานำเสนอข้อมูลจบลงผู้ร่วมกิจกรรมได้มีการพูดคุยถึงเรื่องขยะมูลฝอยในชุมชน เช่น

“ ถ้าเขาช่วยกันเอาเศษผักเศษไม้ไปแปรงปุ๋ยขะก็จะลดลงไปจ้านักเนาะ”

(ถ้าพวกเราช่วยกันเอาเศษผักและใบไม้ไปทำปุ๋ย ขะคงจะลดลงไปตั้งเยอะ)

“ วันพูกจะลองเอาเข้าไปภาคต่อทำอะไร”(วันพรงนี้จะลองเอาตะกร้าไปตลาดดูทำอะไร)

“ ขยะดีขายได้ยังเหลือจ้านักเนาะขนาดว่าเอาไปขายแล้วนา”

(ขยะที่ขายได้ยังเหลืออีกตั้งเยอะทั้งๆที่เราแยกไปขายแล้วนะ)

จากนั้นวิทยากรได้ให้ผู้ร่วมกิจกรรม นำเสนอสถานการณ์ปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่ โดยกำหนดกติกาในการประชุมเชิงปฏิบัติการครั้งนี้ว่าให้ทุกคนช่วยกันคิดอย่างสร้างสรรค์ ไม่ได้แข่ง และยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น จากนั้นทีมวิทยากรนำสถานการณ์ปัญหาที่ทุกคนเสนอเขียนบนกระดาษการ์ดสี ด้วยตัวหนังสือขนาดใหญ่อ่านได้ชัดเจนและนำไปติดบนกระดาน ในการนำเสนอสถานการณ์ปัญหา ผู้ร่วมกิจกรรมได้มีการพูดคุยอภิปรายกัน อย่างกว้างขวางโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในกลุ่มข้าราชการบ้านบุญและกลุ่มผู้นำชุมชนซึ่งส่วนใหญ่นั่งด้านหน้าห้องประชุม ส่วนกลุ่มอื่นที่นั่งอยู่ด้านหลังก็จับกลุ่มคุยกันเรื่องสถานการณ์การจัดการขยะในชุมชนของตนแต่ไม่กล้าเสนอ ทีมวิทยากรจึงใช้วิธีการเข้าไปถามในกลุ่มและช่วยเขียนลงบนกระดาษให้ผลการวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหามีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 10 สถานการณ์ปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชนเขตเทศบาลตำบลแม่ใจ

กลุ่มตำบลแม่ใจ	กลุ่มตำบลศรีถ้อย
1.ประชาชนทิ้งขยะไม่เป็นที่	1.ทิ้งขยะไม่ถูกที่ ทิ้งขยะและซากสัตว์ลงแม่น้ำ
2.ถุงพลาสติกมีมากเกินไป	2.ปัญหาขยะอันตรายจากต่างถิ่นที่นำมาทิ้งถึงขยะของเทศบาล
3.ถังขยะข้างถนนไม่มีฝาปิด	3.ประชาชนไม่คัดแยกขยะ ขยะเน่ามีกลิ่นเหม็น
4.ขยะจากสารพิษมีมากและไม่มีที่ทิ้ง	4.จุดรวมขยะไม่เหมาะสม
5.ขยะที่เป็นขวดแก้ว กล่องโฟมใส่อาหาร/ขนม อาหารตามมีมาก	5.ขยะย่อยสลายซากมีมากขึ้น เช่น ฟ้าอ้อม กระดาก, โฟม, พลาสติก
6.ไม่มีนโยบายควบคุมการผลิตพลาสติก และโฟม	6. การจัดการขยะของเทศบาลยังไม่ดีพอ
7.ขยะบางประเภทขายไม่ได้	7.อยากใช้วัสดุอื่นทดแทนถุงพลาสติก
	8.สุนัขคุ้ยเขี่ยขยะ การจัดการขยะของเทศบาลไม่แยกประเภท

จากตารางที่ 10 สถานการณ์ปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชนเขตเทศบาลตำบลแม่ใจ ในกลุ่มตำบลแม่ใจ และกลุ่มตำบลศรีถ้อยจะมองสถานการณ์ปัญหาด้านคล้ายคลึงกันคือปัญหาหลักเกิดจากพฤติกรรมการทิ้งขยะไม่เป็นที่ของคนในชุมชน ปัญหาขยะย่อยสลายยาก ปัญหาขยะที่เป็นพิษ และขยะจากนอกพื้นที่ลักลอบเอามาทิ้ง หลังจากให้ผู้ร่วมกิจกรรมนำเสนอสถานการณ์ปัญหาแล้วทีมวิทยากรได้สรุปภาพรวมให้เห็นชัดเจนขึ้นในรูปของ แผนที่ความคิด (Mind Map)

จากนั้นวิทยากรได้นำสู่กิจกรรมขั้นตอนต่อไปคือ

ประชุมปฏิบัติการ 2 การจัดการขยะมูลฝอยเขตเทศบาลตำบลแม่ใจที่อยากให้เกิดขึ้น ในอนาคต(A2)

ในขั้นตอนนี้เป็นการกำหนดวิสัยทัศน์การจัดการขยะมูลฝอย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์และสร้างอุดมการณ์ร่วมกันในการแก้ปัญหาขยะมูลฝอย วิทยากรได้ชักชวนผู้ร่วมกิจกรรมช่วยกันคิดว่า “ในอนาคต 1-3 ปีข้างหน้าเราอยากให้มีการกำจัดขยะอย่างไรในชุมชนของเรา” ผู้ร่วมกิจกรรมได้ช่วยกันคิดและเสนอความคิดเห็นด้วยการเขียนลงบนกระดาษการ์ดสี หรือบอกแก่ทีมวิทยากรให้เขียนให้และนำไปติดบนกระดาน วิทยากรกระตุ้นให้ผู้ร่วมกิจกรรมช่วยกันคิดวิสัยทัศน์โดยพิจารณาจากสถานการณ์ปัญหาและภาพฝันที่อยากเป็น โดยอยู่บนพื้นฐานของความเป็นไปได้

จากนั้นวิทยากรสรุปและเขียนเป็นวิสัยทัศน์การจัดการขยะมูลฝอยของแต่ละกลุ่มได้ว่า กลุ่มตำบลแม่ใจ วิสัยทัศน์ได้แก่ “ชุมชนปลอดขยะ ใช้วัสดุธรรมชาติ คัดแยกครบวงจร ส่งเสริมการใช้ประโยชน์” กลุ่มตำบลศรีด้อย วิสัยทัศน์ได้แก่ “ชุมชนร่วมกันรักษาความสะอาด ใช้วัสดุธรรมชาติ มีความรู้ นำสู่การคัดแยกครบวงจร”

ในขั้นตอนนี้ผู้ร่วมกิจกรรมได้ช่วยกันคิดและนำเสนอความคิดเห็นเป็นองค์มีการเสนอความคิดเห็นแลกเปลี่ยนกับวิทยากรเป็นอย่างดี เพราะคุ่นเคยและวิทยากรเป็นคนที่อยู่ในพื้นที่ แต่ข้อมูลที่ผู้ร่วมกิจกรรมนำเสนอเสนอบางข้อความเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาคือจะเป็นอีกขั้นตอนหนึ่ง วิทยากรจึงได้ชี้แจงเพิ่มเติมและปรับขยายกระดาษการ์ดสีจัดกลุ่มวิสัยทัศน์และแนวทางแก้ไขปัญหาคือออกจากกันและให้ผู้ร่วมกิจกรรมนำเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาคือไปใช้ในขั้นตอนต่อไป คือ

ประชุมปฏิบัติการ 3 คิดค้นวิธีการหรือกิจกรรมที่จะแก้ไขปัญหามูลฝอย (11)

ในขั้นตอนนี้เป็นการคิดค้นกิจกรรมแก้ไขปัญหามูลฝอย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ร่วมกิจกรรมช่วยกันคิดและแสวงหากิจกรรมในการแก้ไขปัญหามูลฝอยของชุมชน วิทยากรได้แบ่งผู้เข้าร่วมกิจกรรมเป็นกลุ่มตามหมู่บ้าน และจัดวิทยากรประจำกลุ่มกลุ่มละ 1-2 คน โดยให้แต่ละกลุ่มช่วยกันคิดกิจกรรมแก้ไขปัญหามูลฝอยโดยใช้คำพูดว่า “ภายในเวลา 1-3 ปี มีแนวทางหรือกิจกรรมอะไรที่จะทำให้วิสัยทัศน์เป็นจริง” ให้เวลาการทำงานประมาณ 1 ชั่วโมงโดยให้แต่ละกลุ่มเขียนกิจกรรมแก้ไขปัญหาลงบนกระดาษการ์ดสีและติดบนกระดาษเขียนแบบ พร้อมทั้งเตรียมตัวแทนนำเสนอผลการประชุมกลุ่ม จากการติดตามสังเกตการดำเนินการของกลุ่มต่างๆ พบว่ามีการเสนอความคิดเห็นแลกเปลี่ยนประสบการณ์กันอย่างกว้างขวาง บรรยากาศเป็นกันเอง มีการพูดคุยหยอกล้อกันอย่างสนุกสนาน มีการแบ่งงานกันทำ แต่งตั้งประธานกลุ่มและเตรียมผู้นำเสนอตามประเด็นที่ได้รับมอบหมาย ในขณะที่มีการนำเสนอผลการประชุมกลุ่มบรรยากาศเป็นไปด้วยความสร้างสรรค์ทุกคนแสดงความสนใจและให้ข้อเสนอแนะแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกัน การนำเสนอของกลุ่มแรกๆ นำเสนอใช้เวลาค่อนข้างนานและนำเสนอละเอียด แต่ในกลุ่มต่อมาผู้แทนกลุ่มจะนำเสนอเฉพาะในส่วนที่แตกต่างกันเท่านั้น

“ หมู่ 1 เอาเพลงของผมไปร้องหลายเพลง ผมขอซื้อเพลงที่เหลือก็แล้วกันนะ”

(หมู่ 1 เอาผลการประชุมกลุ่มของผมไปพูดหลายข้อแล้วผมขอพูดเฉพาะส่วนที่เหลือก็แล้วกันนะครับ)

“ เहारณรงค์ใช้ใบตองกล้วย ตองตึง ก็ต้องมีการปลูกเสริมด้วย บ่ออั้นมันกะจะบ่อปอใช้”

(เราณรงค์ใช้ใบตอง ก็ต้องมีการปลูกเสริมด้วย ไมอย่างนั้นก็จะไม่พอใช้)

“ บ้านผมมีประสบการณ์ว่าปลูกบ่อเต้าแล้วเอาถุงพลาสติกไว้ในดินกะว่าจะอั้นมันเป็นปุ๋ย

แหม 3-4 ปี ไปปลูกป่าเต็งเดี่ยว ไม้บ่งาม ขุดฝ่อเป็นว่าหากป่าเต็งไม้บ่งาม ฮากมันไปติด
ถุงพลาสติก”

(บ้านผมมีประสบการณ์ว่าปลูกแดงโมแล้วทิ้งถุงพลาสติกที่เพาะเมล็ดไว้ในดินคิดว่าจะให้
ย่อยสลายกลายเป็นปุ๋ย อีก 3-4 ปี พอกลับไปปลูกแดงโมในที่เดิม ปรากฏว่าไม่ได้ผล ลองขุดดู
พบว่ารากของแดงโมไปติดถุงพลาสติกทำให้ต้นแดงโมไม่โต)

“จาวบ้านเราต้องช่วยกันเริ่มต้นที่บ้านเราก่อน แล้วขยายไปหาญาติพี่น้อง และชุมชน”

(ชาวบ้านเราต้องช่วยกัน เริ่มต้นที่บ้านเราก่อน แล้วขยายไปสู่ญาติพี่น้องและชุมชน)

หลังจากการนำเสนอของทุกกลุ่มและมีการพูดคุยเสนอแนะแลกเปลี่ยนกันจนได้เนื้อหา
พอสมควรแล้วจึงได้ช่วยกันสรุปวิธีการหรือกิจกรรมที่จะแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยของชุมชน ในแต่
ละตำบล สรุปได้ ดังนี้

ตารางที่ 11 ผลการคิดค้นวิธีการหรือกิจกรรมแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอย

ตำบลแม่ใจ	ตำบลศรีถ้อย
1.เลิกใช้ถังขยะใหญ่ใช้ถังขยะประจำบ้านแทน แต่ในซอยยังคงไว้(63 คะแนน)	1.เทศบาลสนับสนุนงบประมาณและจัดหาถัง ขยะประจำบ้านทดแทนถังขยะใหญ่
2.ระดมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน เช่น บ้าน วัด โรงเรียน(32 คะแนน)	(221 คะแนน)
3.รณรงค์ลดขยะ เช่น ใช้ถุงผ้า ลดการใช้ ผลิตภัณฑ์ก่อขยะมาก(30 คะแนน)	2.เทศบาลจัดระบบแยกขยะมีฝัช(101 คะแนน)
4.ให้ความรู้สร้างความเข้าใจทั้งผู้ขายและผู้ บริโภค ทางแผ่นพับ เสียงตามสาย สถานีวิทยุ (29 คะแนน)	3.รณรงค์คัดแยกขยะตั้งแต่ครัวเรือนถึงที่กำจัด (87 คะแนน)
5.รณรงค์ใช้วัสดุธรรมชาติทดแทนพลาสติก , โฟม (26 คะแนน)	4.ให้ความรู้แก่ประชาชนทุกกลุ่ม เช่น แม่ค้า แม่บ้าน ผู้นำ นักเรียน เยาวชน (75 คะแนน)
6.รณรงค์คัดแยกขยะตั้งแต่ในครัวเรือนจนถึง สถานที่กำจัด(21 คะแนน)	5.รณรงค์ใช้วัสดุธรรมชาติ เช่น ใบตอง พร้อมทั้ง ส่งเสริมการปลูกเพิ่มเติม(65 คะแนน)
7.จัดการปัญหาขยะอันตราย(17 คะแนน)	6.ประกวดแข่งขัน บ้านสะอาด ชุมชนสะอาด (58 คะแนน)
8.ประกวดแข่งขันชุมชนปลอดขยะ(8 คะแนน)	7.พัฒนาทำความสะอาดในวันสำคัญต่างๆ (38 คะแนน)
9.ตั้งจุดรับซื้อขยะ(5 คะแนน)	8.จัดทำข้อตกลง กฎ ระเบียบของชุมชนและ เทศบาล(27 คะแนน)

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ตำบลแม่ใจ	ตำบลศรีถ้อย
10. จักรระบบเฟืองระวางขะต่างถิ่นติดตามสนับ- สนุน อย่างต่อเนื่อง(3 คะแนน)	9. ประชาสัมพันธ์อย่างเข้มข้น ต่อเนื่อง หลาก หลายวิธี(24 คะแนน) 10. ผนังรณรงค์ขะมาใช้ประโยชน์ เช่น ทำนุ้ย แยกขะไปขาย(13 คะแนน)

หมายเหตุ คะแนนในวงเล็บเป็นกะแนนที่ได้จากการจัดกิจกรรมในขั้นตอนการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา (I2)

จากตารางที่ 11 ผลการคิดค้นวิธีการหรือกิจกรรมแก้ไขปัญหาคะมูลฝอย จะเห็นได้ว่ากิจกรรมบางกิจกรรมมีความคิดเห็นตรงกันใน 2 ตำบล เช่น กิจกรรมการเลิกใช้ถังขะใหญ่หรือถังขะขนาด 200 ลิตร ที่เทศบาลจัดไว้บริการบริเวณข้างถนน การให้ความรู้ การมีระบบการจัดการขะมีพิษ การคัดแยกขะที่ครบวงจรตั้งแต่ครัวเรือนจนถึงสถานที่กำจัด การใช้วัสดุธรรมชาติที่ย่อยสลายง่ายทดแทนพลาสติกและโฟม

“ตั้งวันนี้มันบ่อให้มีขะเฉพาะบ้านเฮา ตอนเจ้าๆมันจะมีขะฝิจากที่อื่นมาข้างด้วย”

(ทุกวันนี้ไม่ได้มีขะเฉพาะที่เกิดขึ้นในบ้านเรา ตอนเช้าๆจะมีขะฝิจากที่อื่นมาข้างด้วย)

“การฮื้อความฮู้ชาวบ้านก็ต้องมีอยู่เพราะเป็นบ่อมีโอกาสได้มาประชุมอย่างเฮาเป็นก็จะปฏิบัติบ่อถูก”

(การให้ความรู้แก่ชาวบ้านจำเป็นต้องมีเพราะเขาไม่มีโอกาสมาประชุมอย่างเราเขาจะปฏิบัติไม่ถูกต้อง)

“ที่บ้านก็เก็บหลอดไฟไว้ตะเมนแล้ว ก็บ่อฮื้อจะเอาไปข้างที่ไหน จะข้างถังขะก็กลัวไปบาดมือคนเก็บขะ”

(ที่บ้านเก็บหลอดไฟไว้ตั้งนานแล้ว ไม่รู้จะเอาไปข้างที่ไหน จะข้างถังขะเทศบาลก็กลัวไปบาดมือพนักงานเก็บขะ)

“เทศบาลฮื้อเฮาแยกขะเป็นอย่างเป็นอย่าง แต่เวลามาเก็บก็โธ่เปาะกัน แล้วจะบอกฮื้อเฮาแยกขะฮยัง”

(เทศบาลบอกให้เราแยกขะแต่เวลามาเก็บก็นำไปรวมกัน แล้วจะบอกให้เราแยกทำไม)

“ประกวดแข่งขันบ้านสะอาดเตอะ จะได้เป็นตัวอย่าง ม่วนดีด้วย”

(ประกวดแข่งขันบ้านสะอาดเตอะจะได้เป็นตัวอย่างและสนุกด้วย)

“อาหารตามสั่งนี้ตัวสำคัญใส่กล่องโฟมตลอด เทศบาลเข้าฮ้างจัดประชุมเมื่อใดสั่งข้าวกล่องกู๊ดเดื่อ”

(อาหารตามสั่งนี้ตัวสำคัญใส่กล่องโฟมตลอด ยิ่งเทศบาลจัดประชุมเห็นเลี้ยงข้าวกล่องทุกที) ส่วนกิจกรรมที่แตกต่างกันใน 2 ตำบลนี้ได้แก่ การจัดระบบเฟียร์วังขยะจากนอกพื้นที่ และการจัดทำข้อตกลง กฎ ระเบียบของชุมชนและเทศบาล

หลังจากที่มีการสรุปกิจกรรมแก้ไขปัญหามาจากการนำเสนอของกลุ่มต่างๆแล้ว ได้มีกิจกรรมในขั้นตอนต่อไปคือ

ประชุมปฏิบัติการ 4 จัดลำดับความสำคัญของกิจกรรมการแก้ไขปัญหา(I2)

ในขั้นตอนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดลำดับความสำคัญและความเป็นไปได้ของกิจกรรมการแก้ไขปัญหา โดยทีมวิทยากรได้เขียนกิจกรรมที่สรุปได้จากการนำเสนอของกลุ่มจำนวน 10 กิจกรรม ขึ้นบนกระดานและมีกล่องกระดาษต่อท้ายกิจกรรมทุกกิจกรรม วิทยากรกล่าวนำสู่กิจกรรมว่า การแก้ไขปัญหายุทธศาสตร์เป็นเรื่องใหญ่ซึ่งต้องใช้เวลา และงบประมาณค่อนข้างสูง ดังนั้นจึงต้องมีการจัดลำดับความสำคัญก่อนหลัง เพื่อให้การแก้ไขปัญหามาของเทศบาลมีความเป็นไปได้และมีประสิทธิภาพ จากนั้นให้ทีมวิทยากรแจกหลอดกาแฟให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรม โดยในวันแรกแจกให้คนละ 6 หลอด และให้ผู้เข้าร่วมประชุมนำหลอดกาแฟไปใส่ในกล่องกระดาษท้ายกิจกรรมโดยให้พิจารณาว่ากิจกรรมใดสำคัญต้องดำเนินการ โดยด่วนและมีความเป็นไปได้ในการดำเนินการมากที่สุดให้ใส่มากที่สุดและสำคัญน้อยก็ใส่หลอดกาแฟน้อย เรียงลงมาตามลำดับ ส่วนในวันที่สองแจกให้คนละ 10 หลอดเนื่องจากว่าผู้เข้าร่วมประชุมในวันแรกบอกว่าหลอดกาแฟให้น้อยเกินไปไม่พอใส่ และจากการประชุมที่มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ในตอนเย็นหลังเลิกประชุมได้ความคิดเห็นว่าหากให้หลอดกาแฟแก่ผู้ร่วมกิจกรรมน้อยอาจจะมียางข้อที่ไม่ได้คะแนนทำให้กิจกรรมหลุดออกไปทั้งที่เป็นกิจกรรมสำคัญและเป็นสิ่งที่ผู้ร่วมกิจกรรมได้ช่วยกันคิดขึ้นมา ผลการนับคะแนนและการจัดลำดับได้เสนอไว้ในตารางที่ 11

สิ่งที่สังเกตได้ในการจัดกิจกรรมขั้นตอนนี้ พบว่า ผู้ร่วมกิจกรรมมีความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรมมากมีการพิจารณาอย่างละเอียดถี่ถ้วนก่อนให้คะแนน และคอยสังเกตดูว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมคนอื่นๆจะให้คะแนนกิจกรรมใดมากกว่ากัน มีการออกมาช่วยทีมวิทยากรนับคะแนนและช่วยสรุปจัดลำดับให้

เมื่อได้กิจกรรมพร้อมทั้งการจัดลำดับความสำคัญเรียบร้อยแล้ววิทยากรจึงสรุปภาพรวมทั้งหมดให้ผู้ร่วมกิจกรรมทราบและบอกว่ากิจกรรมเหล่านี้จะถูกนำสู่ที่ประชุมของเทศบาลและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อจัดทำเป็นแผนแก้ไขปัญหายุทธศาสตร์เทศบาลตำบลแม่ใจต่อไป

ขั้นตอนการแสวงหาผู้รับผิดชอบ(C1)และจัดทำร่างแผนปฏิบัติการ(C2)

จากการประชุมที่มหาวิทยาลัยกระบวนกรได้ข้อตกลงว่าเห็นควรจัดกิจกรรมนี้พร้อมกันโดยนำกิจกรรมและผลการจัดลำดับความสำคัญที่ได้จากการประชุมเชิงปฏิบัติการทั้งสองวันนำเสนอผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและจัดทำร่างแผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอยไปพร้อมๆกัน ดังนั้นจึงได้นัดประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการขยะเทศบาลตำบลแม่ใจ ในวันที่ 13 สิงหาคม 2551 เพื่อพิจารณาจัดทำร่างแผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอยเทศบาลตำบลแม่ใจ และจะนำร่างแผนปฏิบัติการดังกล่าวบรรจุเป็นแผนการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลแม่ใจต่อไป

จากการจัดกิจกรรมระดมความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ให้มาร่วมคิดร่วมหารือและร่วมพลังในเชิงสร้างสรรค์เพื่อจัดทำร่างแผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอยเทศบาลตำบลแม่ใจ โดยประยุกต์ใช้เทคนิค A-I-C (Appreciation Influence Control) ดังกล่าวสามารถได้ ร่างแผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอยเทศบาลตำบลแม่ใจ ดังตารางที่ 12

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University

All rights reserved

ตารางที่ 12 ร่างแผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอยเทศบาลตำบลแม่ใจ

ลำดับ	กิจกรรม	เป้าหมาย	สถานที่	ระยะเวลา	งบประมาณ	แหล่งงบประมาณ	ผู้รับผิดชอบ
1	ยกเลิกการใช้ถังขยะ 200 ลิตรตามข้างถนนและเปลี่ยนมาใช้ถังขยะประจำบ้านแทน เพื่อลดปัญหาขยะนอกพื้นที่ และเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย	11 หมู่บ้าน	ในเขตเทศบาลตำบลแม่ใจ	กันยายน 2551	140,000 บาท	เทศบาลตำบลแม่ใจปีงบประมาณ 2551	กองสาธารณสุขเทศบาลตำบลแม่ใจ
2	ระดมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนทั้งภาคประชาชน ราชการ ภาครีเอกชนองค์กรต่างๆ เช่น วัด โรงเรียน องค์กรการบริหารส่วนตำบลใกล้เคียง ร้านรับซื้อของเก่า ฯลฯ	-วัด 2 แห่ง -โรงเรียน 5 แห่ง -ตลาด 2 แห่ง -อบต.6 แห่ง -ร้านของเก่า 8 แห่ง -ปั้มน้ำมัน 4 แห่ง -ผู้นำชุมชน,กลุ่มต่างๆ 11หมู่บ้าน	เขตเทศบาลตำบลแม่ใจ และพื้นที่ใกล้เคียงที่มีผลกระทบกับปริมาณขยะของเทศบาล	สิงหาคม 2551 - กันยายน 2552	100,000 บาท	เทศบาลตำบลแม่ใจปีงบประมาณ 2552	กองสาธารณสุขเทศบาลตำบลแม่ใจ
3	รณรงค์คัดแยกขยะครบวงจรตั้งแต่ในครัวเรือนจนถึงสถานที่กำจัดขยะ พร้อมทั้งสนับสนุนการจัดการขยะหลังการคัดแยก เช่น จัดระบบรับซื้อขยะรีไซเคิล ส่งเสริมการทำปุ๋ยหมักจากขยะย่อยสลายง่าย	11 หมู่บ้าน	ในเขตเทศบาลตำบลแม่ใจ	สิงหาคม 2551 - กันยายน 2552	ใช้งบประมาณร่วมกับกิจกรรมที่ 2	เทศบาลตำบลแม่ใจปีงบประมาณ 2552	กองสาธารณสุขเทศบาลตำบลแม่ใจ

ตารางที่ 12 (ต่อ)

ลำดับ	กิจกรรม	เป้าหมาย	สถานที่	ระยะเวลา	งบประมาณ	แหล่งงบประมาณ	ผู้รับผิดชอบ
4	รณรงค์ใช้วัสดุธรรมชาติทดแทนพลาสติก โฟม พร้อมทั้งส่งเสริมการปลูกกล้วยเพื่อใช้ใบคอง	-11 หมู่บ้าน -ตลาด 2 แห่ง -ร้านจำหน่ายอาหาร 12 แห่ง (50%)	ในเขตเทศบาล ตำบลแม่ใจ	สิงหาคม 2551- กันยายน 2552	ใช้ งบประมาณ ร่วมกับ กิจกรรมที่ 2	เทศบาลบุญดีเทศบาล ตำบลแม่ใจ ใช้งบประมาณ 2552	กองสาธารณสุข เทศบาลตำบลแม่ใจ
5	รณรงค์ลดขยะ เช่น ใช้ตะกร้า ถุงผ้าไปจ่ายตลาด ใช้ปิ่นโตซื้ออาหาร ลดการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ก่อให้เกิดขยะมาก	-11 หมู่บ้าน -ตลาด 2 แห่ง -ร้านค้า/ร้านชำ 16 แห่ง (50%) -ร้านจำหน่ายอาหาร 12 แห่ง (50%)	ในเขตเทศบาล ตำบลแม่ใจ	กันยายน 2551	ใช้ งบประมาณ ร่วมกับ กิจกรรมที่ 1	เทศบาลบุญดีเทศบาล ตำบลแม่ใจ ใช้งบประมาณ 2551	กองสาธารณสุข เทศบาลตำบลแม่ใจ
6	จัดระบบรองรับขยะอันตรายและขยะมีพิษ โดย กำหนดจุดพักและรวบรวมขยะอันตรายและขยะพิษ พร้อมทั้งวางระบบการจัดการตั้งแต่ครัวเรือน จนถึงการจัด	1 จุด	โรงฆ่าสัตว์	ปีงบประมาณ 2556	-	-	กองสาธารณสุข เทศบาลตำบลแม่ใจ

ตารางที่ 12 (ต่อ)

ลำดับ	กิจกรรม	เป้าหมาย	สถานที่	ระยะเวลา	งบประมาณ	แหล่ง งบประมาณ	ผู้รับผิดชอบ
7	ประกวดแข่งขันชุมชนปลอดภัย	ปีละ 1 ครั้ง 11 หมู่บ้าน	11 หมู่บ้าน	ปีงบประมาณ 2552	30,000 บาท	กองทุน หลักประกัน สุขภาพ เทศบาลตำบล แม่ใจ	คณะกรรมการ บริหารกองทุน หลักประกัน สุขภาพเทศบาล ตำบลแม่ใจ
8	พัฒนาทำความสะอาดในวันสำคัญต่างๆ	-วันพ่อ -วันแม่ -วันสิ่งแวดล้อม	11 หมู่บ้าน	ปีงบประมาณ 2552	ใช้งบประมาณ ร่วมกับกิจกรรมที่ 7	กองทุน หลักประกัน สุขภาพ เทศบาลตำบล แม่ใจ	กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
9	ประชาสัมพันธ์สร้างความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนทุกกลุ่ม เช่น แม่บ้าน แม่ค้า ผู้นำชุมชน นักเรียน เยาวชน ผู้สูงอายุ โดยประชาสัมพันธ์ในทุกรูปแบบ อย่างเข้มข้น ต่อเนื่อง เช่น การฝึกอบรม การประชาสัมพันธ์ทางเสียงตามสาย สถานีวิทยุ แผ่นพับ	เดือนละ 1 ครั้ง	11 หมู่บ้าน	ปีงบประมาณ 2552	ใช้งบประมาณ ร่วมกับกิจกรรมที่ 7	กองทุน หลักประกัน สุขภาพ เทศบาลตำบล แม่ใจ	งาน ประชาสัมพันธ์ สำนักปลัด และ กองสาธารณสุข เทศบาลตำบล แม่ใจ

ตารางที่ 12 (ต่อ)

ลำดับ	กิจกรรม	เป้าหมาย	สถานที่	ระยะเวลา	งบประมาณ	แหล่ง งบประมาณ	ผู้รับผิดชอบ
10	จัดทำข้อตกลง กฎ ระเบียบ ของชุมชนและเทศบาล เพื่อให้ปฏิบัติเป็นแนวทางเดียวกัน	-1 เทศบัญญัติ -11 กฎ/ระเบียบ	11 หมู่บ้าน	ปีงบประมาณ 2552	ไม่ใช้งบประมาณ	-	กองสาธารณสุข ,สภาเทศบาล, กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
11	จัดระบบเฝ้าระวังขณะนอกพื้นที่ตามจุดต่างๆ	-ตลาด 2 แห่ง -ปั้มน้ำมัน 3 แห่ง -เขตรอยต่อ อบต. กับเทศบาล 5 จุด -ปากทางเข้าบ่อ กำจัดขยะ 1 จุด	-	ตุลาคม 2551	ไม่ใช้งบประมาณ	-	เครือข่ายชุมชน ,อสม.,อาสา พัฒนา สิ่งแวดล้อม
12	จัดตั้งทีมงานสนับสนุนติดตามประเมินผลและให้กำลังใจแก่กลุ่มหรือครัวเรือนที่ปฏิบัติได้ดี	1 ทีม	เทศบาลตำบล แม่ใจ	ปีงบประมาณ 2552	ไม่ใช้งบประมาณ	-	นายกเทศมน ตริตำบลแม่ใจ ,คณะผู้บริหาร เทศบาลตำบลแม่ใจ, ผู้นำชุมชน/ หมู่บ้าน

98

จากตารางที่ 12 ร่างแผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอยเทศบาลตำบลแม่ใจ พบว่ากิจกรรมที่ผู้เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำร่างแผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอยเทศบาลตำบลแม่ใจ โดยประยุกต์ใช้เทคนิค A-I-C (Appreciation Influence Control) ได้ร่วมกันคิดขึ้นอย่างเป็นขั้นตอนตามกระบวนการสามารถนำสู่การจัดทำร่างแผนปฏิบัติการที่เป็นรูปธรรมมากขึ้นมีการจัดทำรายละเอียดกิจกรรม ประกอบด้วยเป้าหมาย สถานที่ ระยะเวลา งบประมาณ แหล่งงบประมาณ และมีผู้รับผิดชอบรองรับ แต่ที่สำคัญคือยังขาดตัวชี้วัดความสำเร็จและวิธีการประเมินผลสำเร็จของแต่ละกิจกรรม ดังนั้นถ้าผู้รับผิดชอบและมีส่วนเกี่ยวข้องไม่นำไปดำเนินการต่อ และเพิ่มเติมในส่วนที่ยังขาดหาย ผลการดำเนินงานตามเทคนิค A-I-C นี้จะเป็นคลื่นกระทบฝั่ง ทำแล้วหายเงิบไม่ยั่งยืนซึ่งหากเทศบาลตำบลแม่ใจได้นำร่างแผนปฏิบัติการนี้เป็นแนวทางในการจัดทำแผนงานโครงการและกิจกรรมต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยเทศบาลตำบลแม่ใจในอนาคต คาดว่าจะทำให้เกิดการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยอย่างมีประสิทธิภาพ มีความต่อเนื่องยั่งยืน ส่งผลให้ปริมาณขยะลดลงขยะถูกกำจัดอย่างถูกวิธี ไม่ก่อผลกระทบต่อสุขภาพประชาชนและสิ่งแวดล้อมในที่สุด

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved